

[1] **Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite**
Møte tirsdag den 4. januar 1972 kl. 13.00.

Møtet ble ledet av formannen, Helge Seip.

Til stede var: Per Borten, Kjell Magne Fredheim, Knut Frydenlund, Leif Granli, Guttorm Hansen, Jakob Aano (for Korvald), Annemarie Lorentzen (for Margith Munkebye), Tor Oftedal, Erling Petersen, Helge Seip, Kåre Willoch, Bernt Ingvaldsen, Arne Nilsen (for G.A. Larsen), Magnus Andersen, Johan Østby (for Austrheim), Ingvar Bakken, Karl J. Brommeland, Gunnar Garbo, Aase Lionæs, Sonja Ludvigsen, Sverre Nybø (for P. Thyness), Ingvald Ulveseth og Johan A. Vikan.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Bratteli, utenriksminister Cappelen, statsråd Kleppe, Handelsdepartementet, statsråd Lied, Industridepartementet, statsråd Treholt, Landbruksdepartementet og statsråd Hoem, Fiskeridepartementet.

Følgende embetsmenn fra Utenriksdepartementet ble gitt adgang til møtet: Statssekretær Stoltenberg, ambassadør Sommerfelt, underdirektør Holland og byråsjefene Arnesen og Ølberg.

D a g s o r d e n :

1. EF-forhandlinger om fiskerispørsmålene – stedfortredermøtet 5. januar – ministerrådsmøtet 10. januar.
2. Eventuelt.

Formannen: Jeg vil først få ønske medlemmene av den utvidede utenrikskomite og representantene for Regjeringen et godt nytt år.

Før vi går løs på dagsordenen, vil jeg opplyse at det er tanken å ha et nytt møte i den utvidede utenrikskomite lørdag kl. 11, altså før ministerrådsmøtet i Brussel kommende mandag.

På dagsordenen i dag står forhandlingene med De europeiske fellesskap, og det er sendt ut til medlemmene protokoll vedrørende norsk jordbruk og utkast til protokoll om norske fiskerier.

Jeg vet ikke om utenriksministeren først vil si litt om forhandlingssituasjonen og forhandlingsopplegget nå for de nærmeste [2] dager. Grunnen til møtet i dag er jo at det i morgen skal være et møte i Brussel på stedfortrederplan som får ganske stor betydning for bl.a. fiskerispørsmålet.

Utenriksminister Cappelen: Først en bemerkning i anledning av det formannen nevnte nå til slutt, at stedfortredermøtet i morgen får avgjørende betydning for fiskeriforhandlingene. Jeg tror ikke jeg kan si at det ligger akkurat slik an fordi om stedfortredermøtet 5. januar er ført opp på dagsordenen her. Det er riktig at det skal holdes stedfortredermøte i morgen. På det møtet kommer nok ikke

de avgjørende fiskeriforhandlinger til å finne sted, men det er ført opp på dagsordenen en rekke forskjellige spørsmål som står igjen, hvor det skal utveksles erklæringer, og det skal føres en del reelle forhandlinger – det gjelder f.eks. enkelte detaljer i markedsordningen, det gjelder veterinærbestemmelser osv. Det var ikke min tanke at vi skulle gjennomgå det her, men hvis man har spørsmål å stille, vil ambassadør Sommerfelt kunne svare på dem.

Møtet her i dag forutsatte jeg i alt vesentlig skulle beskjeftige seg med forhandlingssituasjonen når det gjelder fiskeriproblemene. Som man vil huske, fikk den utvidede utenrikskomite ved en ekspedisjon av 14. desember i fjor oversendt teksten til EEC's erklæringer vedrørende fiske og jordbruk og det norske svar som ble avgitt på ministerrådsmøtet den 12. desember. Man fikk oversendt den protokoll vedrørende fiskeriene som de tre søkerland England, Danmark og Irland ble enige med De seks om på det møtet, samt den korte erklæring som vi avga på det samme møte, og som i all korthet innebar at vi ikke fant å kunne akseptere det resultat som de tre hadde akseptert. Vi ga i det etterfølgende møte her i den utvidede utenrikskomite også en begrunnelse for det. Det som var hovedsaken for oss i denne sammenheng, var at vi mente at den revisjonsklausul som var formulert i den erklæringen som de tre hadde akseptert, ikke ville være tilfredsstillende for oss. Jeg vil minne om at den revisjonsklausul som De seks og de tre ble enige om den 12. desember, lyder slik:

«Innen 31. desember 1982 fremlegger Kommissjonen en rapport for Rådet vedrørende den økonomiske situasjonen når det gjelder fiskeriresursene. På grunnlag av denne rapport og målsettingen i Fellesskapets felles fiskeripolitikk vurderer Rådet, etter forslag fra Kommissjonen, de bestemmelser som vil kunne avløse de unntak som er i kraft til 31. desember 1982.»

Allerede umiddelbart etter dette møtet den 12. desember ble det helt på det rene at det foreligger forskjellig oppfatning om hvorledes denne revisjonsklausul er å forstå, for så vidt som det fra offisielt engelsk og dansk hold i virkeligheten gis uttrykk for den oppfatning at klausulen innebærer at hvis man ikke innen 31. desember 1982 blir enige om bestemmelser som skal avløse bestemmelsene om enerett for kystfiskerne innenfor de 12-milsfelter det her dreier seg om, skal reglene som gjelder i denne tiårsperiode, fortsette å gjelde. Det er det ene standpunkt. [3] Det annet standpunkt som hevdes av Fellesskaps-landene med større eller mindre styrke – kanskje fortrinnsvis fra fransk side – er at hvis man ikke blir enige om avløsningsregler, opphører den regel som er fastsatt i protokollen, at kystfiskerne skal ha enerett innenfor 12-milsfeltet. Denne uklarhet kan ikke vi ha hengende over oss. Det var en av begrunnelsene for at vi ikke fant å kunne akseptere opplegget.

Vi fornemmet umiddelbart etter møtet i desember at det var nødvendig for Norge hurtigst mulig å bringe fram for Kommissjonen i Brussel et norsk forslag. Hvis vi også skulle kunne bli ferdig med forhandlingene innenfor den tidsramme som er satt av De seks, og nå også de tre andre søkerland, med sikte på å nå fram til et resultat som kunne innebære en undertegning av avtalen snarest mulig – nå er det 22. januar man har festet seg ved – måtte vi vise aktivitet.

Resultatet av dette ble at Regjeringen like før jul ble enig om å sørge for at et norsk forslag til en protokoll ble kjent i Brussel. Det er dette forslag til protokoll som komiteens medlemmer har fått. De har, så vidt jeg forstår, fått det i dag – det var visst ikke mulig å få det distribuert her i Stortinget i går.

Forslaget inneholder to vesentlige punkter. For det første har vi funnet det riktig og nødvendig slik som hele situasjonen ligger an, å foreslå et 12-mils fiskeribelte for våre fiskere vest og nord for Lindesnes. Jeg skal ganske kort kommentere det.

Vi vurderer situasjonen derhen at det ikke vil være mulig for oss å få akseptert en løsning som innebærer at hele det norske kystfarvann ut til 12 mil skal forbeholdes kyststatens fiskere. Alle andre fiskerinasjoner har akseptert at særordningen bare skal omfatte en del av deres kystfarvann. Det gjelder riktignok meget store felter: For Irlands vedkommende gjelder det det alt vesentlige. For Englands vedkommende gjelder det områder som vel er større enn dem England egentlig tok sikte på opprinnelig. Selv franskmennene har som kjent fått 12-milsbelte rundt Bretagne. Men en viss konsesjon er vi der nødt til å gi, og konsesjonen er etter vår oppfatning meget liten.

Det er den side av saken.

Når det gjelder revisjonsklausulen, har den i vårt forslag til protokoll fått den formulering at man

«er blitt enige om at før den 31. desember 1982 skal Kommisjonen legge fram en rapport for Rådet om den økonomiske og sosiale utvikling i de norske kyststrøk og om situasjonen når det gjelder fiskeressursene. På basis av denne rapport og målsettingen for Fellesskapets fiskeripolitikk, skal Rådet etter forslag fra Kommisjonen vurdere om den ovennevnte ordning bør revideres.»

På dette punkt atskiller vårt forslag seg vesentlig fra det de tre har akseptert. Slik som det i hvert fall er formulert i den nevnte protokoll fra møtet den 12. desember, tales det jo der om hva som vil kunne avløse de unntak som skal være i kraft til den 31. desember 1982. Vi har i vårt forslag ikke noe uttrykk som peker på at en ordning for vårt vedkommende skal være i [4] kraft til 31. desember 1982. Den formulering som vi her har valgt, innebærer i virkeligheten at hvis der ikke treffes vedtak om noen endring, skal den ordning som her er lansert for 12-milsfeltet – både utstrekningen og eneretten for kyststatens fiskere – fortsette.

Vi har dessuten tatt med en sluttsetning hvor vi klart sier følgende:

«Med sikte på å opprettholde bosettingen i kystområdene skal det ved denne vurdering tas særlig hensyn til at befolkningen i disse områder fortsatt vil være avhengig av kystfisket på grunn av landets spesielle geografiske beliggenhet og kyststrøkenes topografiske struktur, slik at kystfiskerne fortsatt reserveres de ovennevnte områder av kysten ut til 12 mil for å sikre deres næringsgrunnlag.»

Det er helt på det rene at i Brussel – for å bruke det uttrykk – oppfatter man meget klart at vårt forslag innebærer at vår ordning skal fortsette hvis vi ikke er med på å akseptere en revisjon. Slik oppfattes det, og slik er det ment. Jeg må straks

gjøre oppmerksom på at de foreløpige reaksjoner vi har fått fra de embetsmenn som representerer De seks i Brussel, på det punkt er negative. Det er fremholdt at det er meget vanskelig å lage et helt nytt regime på dette område for Norge, det må i prinsippet gjelde én lov osv.

Dette er bakgrunnen for at Regjeringen har funnet det riktig at statsministeren skal foreta den reise som vil være kjent fra avisene, og som statsministeren selv vil redegjøre nærmere for. Hensikten er at den høyeste politiske ledelse i de hovedsteder han skal besøke, virkelig skal gjøre ganske klart hvilken vital betydning dette spørsmål har for oss, og at det forhåpentligvis etter denne reise kan gis ministrene som skal forhandle, tilstrekkelig instruksjoner om at de viser den nødvendige imøtekommenhet overfor de norske interesser her.

Jeg vil gjøre oppmerksom på at det som her er nedfelt i vårt forslag, selvsagt ikke kan være noe ultimatum hva angår selve ordvalget. Her kan være former, ord og uttrykk som kan endres. Men hovedsaken som vi er ute etter, er å få en formulering som gir oss den tilstrekkelige sikkerhet for at den ordning som vi måtte bli enige om vedrørende fiske for våre egne kyststatfiskere i dette 12-milsfeltet, blir en varig ordning. Det er det som er vårt hovedpoeng.

Jeg tror jeg skal stoppe med dette.

Jeg kan kanskje føye til at vi skal som kjent ha ministermøte mandag den 10. januar, og det er vårt siktemål å nå fram til et resultat der. Det er også forutsetningen at vi kan bli ferdig med våre forhandlinger slik at vi eventuelt også kan undertegne forhandlingsprotokoller den 22., samtidig med de tre øvrige søkerland. Man kan imidlertid selvsagt ikke se bort fra at vi kanskje ikke blir ferdige den 10., og at det kan bli nødvendig med et nytt møte. Det vet vi ikke.

Jeg tror jeg kan begrense meg til dette.

[5] **Statsminister Bratteli:** Det er på dette tidspunkt for så vidt ikke så mye å si om reisen. Hovedformålet ble nevnt av utenriksministeren i en setning. Men under drøftingene av hele situasjonen umiddelbart før jul kom Regjeringen til at det ville være riktig at der ble foretatt en slik reise rundt til hovedstedene. Jeg vil gjerne understreke det også utenriksministeren var inne på, at her dreier det seg ikke om et oppsett av alternative forhandlinger. Forhandlingene føres jo med et felles organ for De seks, nemlig Ministerrådet, og det møter en i Brussel. Jeg skulle anta at det vil være slik rundt i hovedstedene som det har vært når besøk fra enkeltlandene har vært her i Oslo de siste måneder, at de er meget omhyggelige med ikke å føre forhandlinger hver for seg. Og det er for så vidt heller ikke vårt formål å forsøke å – om jeg så må si – spre de forhandlinger som skal føres i Brussel den 10., til de enkelte hovedsteder. Alle er vel imidlertid klar over at en lang og ikke helt lett forhandlingsrunde er i ferd med å nærme seg slutten, og Regjeringen kom for sitt vedkommende til at det var riktig ikke å unnlate noe skritt som mest mulig kan klarlegge situasjonen forut for møtet den 10., og klarlegge forutsetningene for de gjenstående forhandlinger for Norges vedkommende, som da i første rekke knytter seg til de fiskerispørsmål som utenriksministeren nettopp har redegjort for.

Det vi håper å få til, er dels å kunne informere statsministre og – i et par tilfelle – presidenter i disse landene om Norges oppfatning av den situasjon som foreligger, og samtidig også forhåpentligvis kunne få best mulig tak i situasjonen for så vidt gjelder de vurderinger som gjør seg gjeldende i de fem hovedstedene. Når Bonn denne gang er utelatt, er det fordi vi hadde inngående samtaler med Brandt og Scheel da de besøkte Oslo i desember. Det har vært ansett for unødvendig å ta en ny tur dit. Men selvfølgelig er myndighetene i Bonn informert, også om grunnlaget for at de ikke er tatt med på denne reiseplanen.

Når det ble ansett for ønskelig samtidig å ta den avstikkeren til London – altså et søkerland, og utenfor De seks – er det ut fra min vurdering først og fremst fordi vi er interessert i at Storbritannia ikke skal lage vanskeligheter når det gjelder den ordning Norge er ute etter å oppnå i forhold til forhandlingspartneren, nemlig De seks. Det er jo vel kjent her at den britiske regjering også er under press, og at der bl.a. muligens kan oppstå visse problemer for så vidt De seks i forhold til Norge går med på ordninger som vi søker å få til. Vi er for vårt vedkommende da interessert i at britene ikke lager vanskeligheter for så vidt det er mulig for oss å oppnå en ordning med De seks. Det er klart at skulle Storbritannia – eventuelt de tre som har godtatt en fiskeriordning – møte opp med det vilkår at de ikke vil avfinne seg med at Norge virkelig blir behandlet som et spesialtilfelle, altså får en helt egen særordning uten at den også skal omfatte de tre, vil en kunne støte på meget store vanskeligheter.

På dette tidspunktet er det da ikke annet å føye til enn at en oppe i juledagene tok kontakter i de respektive hovedsteder og dørene er åpne overalt, og vi møter dem vi tar sikte på å kunne møte under denne turen.

Kanskje jeg skal føye til at utenriksministeren i møtet i den utvidede på lørdag vil kunne redegjøre for de inntrykk en høster under det meste av denne turen, idet han vil avbryte sin deltakelse i denne reisedelegasjonen slik at han kan være til stede i den utvidede på lørdag.

[6] **Formannen:** Jeg takker for redegjørelsen. Før jeg gir ordet fritt, vil jeg gjerne få stille et par spørsmål.

For det første: Er fiskerorganisasjonene konsultert om og i tilfelle innforstått med omtrent det forslag som her foreligger, enten det nå er i eksakt form, eller realitetene i det? Og i den sammenhengen: Er fiskerorganisasjonene også innstilt på Lindesnes-linjen, om man skal bruke det uttrykket? Jeg er klar over at det gjelder spesielle regler for fisket sørøst for Lindesnes, i og med at man der allerede har en delt kystlinje i forholdet til Sverige og Danmark. Men om man ikke innfører samme linje her, vil man jo få en diskriminering i forhold til Fellesskapet som vel må anses for å være nokså uforenlig med tanken om en tilpasset fiskeriordning.

For det andre: Har også fiskerorganisasjonene sluttet seg til prinsippet om en deling av kysten, slik at man i og for seg ikke er bundet til det foreslåtte område, men at det også vil kunne være et akseptabelt resultat om man trekker grensen – la oss si – en breddegrad lenger nord, forutsatt at det ikke berører sentrale fiskeriinteresser?

Endelig har jeg et tredje spørsmål. Utenriksministeren nevnte et mulig nytt møte dersom det ikke skulle bli en sluttbehandling den 10. januar. Tenker man seg da et møte før den 22. januar, eller tenker man seg at Norge i tilfelle vil utsette en undertegning til etter at de andre tre har undertegnet?

Utenriksminister Cappelen: Jeg skal få svare på det siste spørsmålet. Fiskeriministeren kan svare på de andre.

Når jeg nevnte muligheten av et nytt møte, var det med tanke på om det skulle komme til å ligge slik an at det kunne bety en mulighet for et bedre resultat. Jeg tror ikke det vil ligge slik an, men den muligheten kan selvfølgelig oppstå.

Slik som forholdet er nå, med julen i mellomtiden osv., har vi inntrykk av at De seks ikke har samarbeidet seg til et bestemt standpunkt ennå, så det kan bli spørsmål om tid også for dem. Og det er også et spørsmål om virkningene av statsministerens reise vil nedfelle seg tidnok.

Jeg nevnte dette med et nytt møte bare som en hypotetisk mulighet.

Statsråd Hoem: Når det gjelder spørsmålet om næringens organisasjoner har vært konsultert, kan jeg opplyse at det på vanlig måte har vært gjort gjennom den arbeidsgruppe for fisk som vi har opprettet i forbindelse med markedssaken. Saken ble drøftet på et møte der i går. Det ble ikke gitt noen bestemt tilslutning fra arbeidsgruppen som sådan, men representantene for de forskjellige næringsgrener uttalte seg om saken.

Fra Norges Fiskarlags side ble det tatt en klar reservasjon mot den løsning som fremgår av det utkast til protokoll som nå er omsendt. Representanten for Norges Fiskarlag henviste til Norges Fiskarlags landsstyrevedtak av desember 1970, [7] som også ble gjentatt på landsmøtet i høst, og uttalte at han ikke kunne gå ut over det vedtaket, som han var bundet av. Dette vedtaket innebærer at de ikke kan godta *noen* form for deling av kysten. Det var fra Norges Fiskarlags side, så vidt jeg forstod, også en viss skepsis med hensyn til om forlengelsesklausulen gir tilstrekkelig sterk sikkerhet for at vi vil få en varig ordning. Men fra de øvrige næringsrepresentanter fremkom det ingen reservasjoner mot det forslag som er fremlagt.

Når det gjelder selve delingslinjen ved Lindesnes, er det riktig som formannen pekte på, at den er valgt fordi vi for akkurat den linjen har en særordning med Danmark og Sverige som gjør at farvannene øst for Lindesnes ikke er rene norske fiskerifarvann slik som resten av norsk fiskeriterritorium. Men med de vide 12-milssoner som de øvrige søkerland og også Frankrike har fått, er det vel rimelig å anta at vi ikke vil bli utsatt for så veldig hardt press når det gjelder spørsmålet om å endre den delingslinjen vi her har foreslått. Vi kan selvfølgelig ikke si noe sikkert om delingslinjen ved Lindesnes vil bli akseptert før vi kommer i forhandlingsposisjon igjen, men forslaget skulle være godt begrunnet i de løsninger som er valgt for de øvrige tre søkerland, som jo har fått godkjent svært vide 12-milssoner og i områder delvis langt sør for Norge. Jeg mener derfor at vi bør ha håp om å få godtatt Lindesnes som delingspunkt.

Johan Østby: Jeg har studert dette protokollutkastet med interesse på den korte tid som har stått til disposisjon. Det utkastet i realiteten gir hoveduttrykk for, er vel at man aksepterer prinsippet i Rådsforordningen av 20. oktober 1970 om gjensidig rett for alle land innenfor Fellesskapet til å fiske på alle andre lands fiskeriområder innenfor fiskerigrensene. Det vil altså si at man synes å ha gitt opp tanken om å kunne få endret prinsippet i fiskeriforordningen.

Samtidig innebærer protokollen at man håper og kanskje regner med varige unntak for Norge når det gjelder 12-milsgrensen. Men vi vil jo da ha den situasjon at Norge som den desidert største av disse nasjoner fiskerimessig sett, forbeholder seg rett til å fiske alene innenfor sin egen 12-milsgrense, mens alle fiskere innen Fellesskapet – og det vil da antagelig også si de norske – skal ha rett til å fiske innenfor de andre lands fiskerigrenser. Det er godt mulig at dette er akseptabelt som teori eller som et dokument, men jeg tillater meg å mene at det er lite realistisk å tro at man vil kunne oppnå noe slikt og beholde det som en noenlunde varig ordning.

For oss i Senterpartiet har det hele tiden vært linjen at det man måtte forsøke å få til, var en endring av Rådsforordningen som foreskriver reglene på dette området.

Både av yrkesmessige og bosettingsmessige grunner er det av betydning, ikke bare for oss – men mest for oss selvfølgelig – men også for de andre søkerland at nasjonalstatene tar hånd om det som ligger så vidt nær deres kontinent som dette gjør, for det er jo ikke snakk om noen særlig store avstander. Det er det eneste som er forenlig med moderne ressursforvaltning. Det synet har vi hatt, og det står vi på, og det er ikke forenlig med dette protokollutkastet.

[8] Protokollutkastet innebærer dessuten i og med at man kvantifiserer fiskeriområdet til 12 mil, at også en eventuell senere utvidelse av fiskerigrensen hindres, eller i hvert fall vanskeliggjøres. Vi har reist spørsmålet om en mulig utvidelse av fiskerigrensen, delvis fordi andre land allerede har proklamert at de vil utvide sine fiskerigrenser, og delvis ut fra det hensyn som jeg nevnte om muligheten for en forsvarlig forvaltning av ressursene. Også her slår denne protokoll på sitt vis fast noe som vi er meget betenkte ved.

Når det gjelder en deling av kysten ved Lindesnes, så er ikke jeg fagmann nok til å kunne si hvor stor praktisk betydning det vil få for de norske fiskere som fisker i dette området, men noen betydning vil det vel få. Og prinsipielt får man den samme virkning: Det at man foretar en slik deling, betyr igjen en akseptering av den nåværende fiskeriordning som skriver seg fra Rådsforordningen av 20. oktober 1970.

Dette er hva jeg i korthet har å si om protokollen.

Nå har ikke jeg deltatt i en del av de siste møtene i denne komite, men jeg har sittet med det inntrykk at det er en del ting når det gjelder fiskeriene, som ikke har vært helt avklart. Jeg tenker spesielt på gyldigheten av norsk lovverk her – det gjelder tilvirkerloven og råfiskloven. Jeg vil gjerne høre om det fra Regjeringens side synes klart at disse lover fortsatt og i full utstrekning vil kunne virke nasjonalt hos oss?

Formannen: Vil fiskeriministeren svare på det siste?

Statsråd Hoem: Det skal jeg gjerne gjøre.

Når det gjelder spørsmålet om markedsordningene i EF og våre krav der, så er situasjonen den at man er kommet forholdsvis langt på veg ved de underhåndsdrøftelser som har vært ført. Man er kommet fram til utkast til formuleringer som for så vidt ikke er endelig godkjent av noen av partene ennå. Dette var oppe på det siste møtet umiddelbart før jul, men noen endelig løsning når det gjelder protokollen, er man ikke kommet til. Det gjenstår en del spørsmål som ikke er klarlagt.

Når det gjelder råfiskloven, kan man si at den formulering som man foreløpig står ved, synes å gi et klart grunnlag for å opprettholde vår råfiskordning slik den er basert i dag. Det er forutsatt en protokolluttalelse hvor partene er enige om at man i Norge kan gjøre salgsordningene gjennom produsentorganisasjonene obligatoriske, altså gjeldende også for ikke-medlemmer av organisasjonene. Likeledes har man fått et utkast til protokollasjon om at Norges produsentorganisasjoner kan fastsette priser gjeldende for fiskerne utover de tilbaketrekingspriser som Fellesskapet har fastsatt, men slik at de priser som fastsettes høyere enn tilbaketrekingsprisen, ikke må overstige orienteringsprisen, som er den veiledende pris som Fellesskapet fastsetter, og som etter våre forhold ligger på et veldig høyt nivå. Det er likeledes adgang [9] for Fellesskapet til å gripe inn hvis et salgslag eller en produsentorganisasjon fastsetter urimelige priser. Men i hovedtrekkene må man si at de formuleringer man her foreløpig er kommet fram til, synes å gi grunnlag for å beholde råfiskordningen slik den virker i dag.

Når det gjelder loven om omsetning av fisk fra tilvirker og Fiskeprodusentenes Salgslag, som nettopp er startet, er man ikke kommet så langt at man underhånden har fått noen løsning på det spørsmålet. Problemene er fra norsk side presentert i et memorandum som også er forelagt for den utvidede utenrikskomite, og man har også forsøkt å finne fram til formuleringer av en protokollasjon som skulle kunne gi grunnlag for opprettholdelse av den nåværende ordning. Men her er man ikke kommet til noen løsning ennå, og saken står fortsatt på forhandlingskartet. Den er ikke gitt opp fra norsk side. Men de representanter for Kommisjonen som våre forhandlere har vært i kontakt med, har vært temmelig avvisende.

Sverre Nybø: Utenriksministeren brukte det uttrykk at vi var nødt til å gi en viss konsesjon, og det er altså en deling av kysten ved Lindesnes som er den konsesjon vi da skal gi. Men i de kart vi fikk se og den orientering vi fikk på siste møte, synes jeg det allerede ligger en ganske betydelig konsesjon fra norsk side, selv om det ikke akkurat kan sies at det er noen ytelse vi har gitt i forhandlingene. Når man ser på de utvidelser til 12 mil som Storbritannia og Eyre har fått, og tenker på de tradisjonelle norske fiskeriinteresser ved disse kystene, som har hatt en ganske stor betydning i hvert fall for deler av kysten – jeg tenker på fisket ved Shetland,

Hebridene, Irskesjøen osv. – så medfører jo disse utvidelser en innskrenkning av de fiskeområder som Norge tradisjonelt har nyttet seg av. Det innebærer en ganske betydelig nedtrapping av de områder hvor norsk fiskerinæring har kunnet operere.

Når det gjelder en avgrensning av 12-milsgrensen ved Lindesnes, så har jo fiskeriministeren allerede nevnt Norges Fiskarlags årsmøtes standpunkt. De har hevdet at man må ha en 12-milsgrense langs hele den norske kyst. Jeg vil gjerne stille det samme spørsmål som Seip var inne på, om i hvilken grad en slik deling – jeg tenker da på områdene øst for Lindesnes – vil influere på de avtaler som er ratifisert i forhold til Sverige og Danmark når det gjelder fisket i østre del av Skagerak og Kattegat, og i hvilken grad medlemmer av Fellesskapet vil kunne tre inn i de norske rettigheter som disse avtaler dreier seg om. Det var jo – som man vil vite – først etter langvarige forhandlinger man kom fram til ordningen for Skagerak og en utvidelse til 12 mil. Og vi har en avtale med Sverige som går over nokså mange år.

I hvilken grad vil f.eks. Fellesskapets medlemmer kunne tre inn i norske avtalerettigheter, og i hvilken grad vil dette influere på norsk jurisdiksjon i det område som norsk jurisdiksjon skal gjelde for i denne trekanten som vi snakket om, og som man lot stå åpen da man ordnet fiskerigrensene [10] med Sverige og Danmark? Dette er ting som sikkert interesserer de fiskere fra Sørlandskysten og Hvaler-områdene som driver fiske her. Vi kan vel neppe forutsette at de vil hilse med noen glede om deres aktivitet på disse feltene må reduseres.

Når det så gjelder tilvirkerloven, vil jeg også gjerne ha nevnt den, fordi det – som fiskeriministeren nå sa – ennå er uklart hvorvidt den i den form den nå har, vil kunne finne sin plassering innenfor de regler som er fastlagt i Roma-traktaten.

Utenriksminister Cappelen: Bare en kort bemerkning til hr. Østbys innlegg.

Man kan si at det er lite tilfredsstillende at vi ikke har fått endret den fiskeriforordning som De seks laget den 20. oktober 1970, og man kan stå på det som et standpunkt at uten en slik endring av fiskeriforordningen har vi ikke noen interesse av Fellesmarkedet. Men det er ikke det standpunkt Regjeringen har tatt. Vi lanserte – og begrunnet etter vår oppfatning meget sterkt – at det burde etableres en annen fiskeriforordning enn den av 20. oktober 1970, men vi fikk det ikke akseptert. Vi fikk ingen tilslutning for det opplegg som vi der laget etter etableringslinjen, som vi kalte det. Heller ikke de øvrige søkerland var interessert i vårt opplegg. Det har derfor ikke vært mulig å få endret forordningen på det punkt, og det kan vi beklage.

Vi har i og for seg også grunn til å beklage at De seks i realiteten laget forordningen idet vi gikk inn i forhandlinger, vitende om at vi var søkere. Men dette er situasjonen, og for De seks har det åpenbart her som på andre områder vært et hovedpunkt under forhandlingene at man av frykt for at det man er blitt enig om gjennom forhandlinger, skal flises opp, ikke har vært villig til formelt å endre noen av sine forordninger – heller ikke på dette punkt.

Det som er skjedd, er at De seks gjennom forhandlingene og det resultat man kom fram til i møtet i desember, i realiteten selv har vært med på å undergrave den forordning som foreligger. Etter manges oppfatning innebærer i virkeligheten den

protokoll som ble resultatet, en prinsipiell endring av forordningen. Men i formen opprettholder man alltid de forordninger man har nedfelt, og så finner man heller reelle løsninger som situasjonen tilsier og nødvendiggjør. Det er dette som har skjedd. Og når vi nå i vårt forslag til protokoll også viser til Rådsforordningen, er det fra vår side en konsesjon – kan man si – til den formelle betraktningens måte som gjør seg sterkt gjeldende blant De seks.

Vi har også ellers utformet protokollutkastet mest mulig under hensyntagen til de ord og uttrykk som brukes av Fellesskapet når det gjelder fiskeriene.

Vi har akseptert – på samme måte som nedfelt i protokollen fra desember – at det etter 10 år skal foretas en revurdering, men vi har samtidig sagt uttrykkelig fra på hvilket grunnlag – og med hvilke resultater – denne vurdering skal [11] gjennomføres. Vi har akseptert at vi skal være med på en drøftelse på bakgrunn av visse undersøkelser, men vi har samtidig gjort det klart at uten at vi er enige i en revisjon av det som her er opplegget med de 12 mil og enerett for kyststatfiskerne, vil ordningen fortsatt gjelde. Det er slik det ligger an. Hadde vi stått på vårt opprinnelige forslag på dette punkt, hadde det innebåret brudd. Hvis vi finner fram til de løsninger som i realiteten gir oss den sikkerhet som vi har vært ute etter, kan jeg ikke forstå at vi på grunn av formen skal forkaste denne sak.

Spørsmålet om utvidelse av fiskerigrensen til 50 mil er ikke gjenstand for forhandlinger. Vi har også i annen forbindelse gitt uttrykk for at en utvidelse av vår fiskerigrense må finne sted som resultat av internasjonale forhandlinger. Vi har tenkt oss at det vil kunne finnes en løsning i forbindelse med FN's konferanse om havets rett, som antagelig vil bli holdt, ikke i 1973, men i 1974, så vidt jeg nå forstår. Det er ikke et forhandlingstema med De seks.

Under alle omstendigheter tror jeg man skal være klar over at det er situasjonen når 10 år er gått, som blir bestemmende for hva som kommer til å skje med Fellesskapets fiskeriforordning. Det ville forbause meg meget om ikke Fellesskapet når 10 år er gått, vil komme til å måtte forlate den ordning som de etablerte på papiret den 20. oktober 1970, når de i de 10 årene i virkeligheten har praktisert en helt annen ordning, fortrinnsvis når det gjelder den 12 mils grensen som man har fått, og som i virkeligheten er helt i strid med og ikke har hjemmel i forordningen av 20. oktober 1970.

Gunnar Garbo: Jeg husker at da den utvidede utenrikskomite i sommerhalvåret drøftet det opprinnelige norske forslag til en fiskeriordning, ble det her i komiteen konstatert at det var en fremherskende oppfatning at det ikke var noe synderlig prutningsmonn i det opplegg som var lagt fram fra norsk side. På den bakgrunn og på bakgrunn av uttalelser som har kommet fra Regjeringens medlemmer i den senere tid, var jeg ytterst forbauset da jeg i formiddag så at det dokument vi har foran oss, var *det norske forslag* til en avtale med EEC.

De to springende punkter her er spørsmålet om deling av kysten, og spørsmålet om varigheten av ordningen. Når det gjelder delingen av kysten, er jeg i og for seg enig i at det konkret ikke er noen stor konsesjon om Norge oppgir eneretten øst for Lindesnes, men det faktiske spørsmål her er vel om det er riktig i

det hele tatt å gi seg inn på prinsippet om deling av kysten. Har man først akseptert det i prinsippet, vil man i neste omgang kunne bli konfrontert med et krav om at delingen skal foregå et annet sted, og nettopp i det lys blir punkt 2, varigheten av ordningen, helt avgjørende.

Forleden dag uttalte handelsministeren i et intervju at vi måtte skaffe oss sikkerhet for at vi varig kunne forbeholde fisket innenfor kystsonen for norske fiskere. Nå har vi fått oss [12] forelagt et dokument som tar opp dette spørsmål i de to siste setningene på arket, og ordlyden i de to setningene er innbyrdes motstridende. I den nest siste setningen heter det at Fellesskapets institusjoner skal vurdere om ordningen bør revideres. I den siste setningen heter det at ordningen fortsatt skal være i kraft, at «kystfiskerne fortsatt reserverer de ovennevnte områder av kysten». Her slår den ene setning den andre i hjel. Hvis den første setning inneholder en realitet, blir den siste halvt om halvt illusorisk. Hvis den siste setning inneholder en realitet, blir den første setning en meningsløshet. Det man da gjør, er, så vidt jeg forstår, at man gir avkall på kravet om klarhet, med en utvetydig erklæring om en varig ordning for Norge, en utvetydig erklæring som er fullt forståelig av alle impliserte parter. I stedet faller man tilbake på en tekst som er innbyrdes motstridende, og hvor man, så vidt jeg skjønner, stoler på at Norge i en framtidig tvist om fortolkning av denne formuleringen skal klare å trekke det lengste strå. Det synes jeg er et meget langt steg bort fra de forutsetninger der utenrikskomiteen – tidligere i hvert fall – mente at det ikke eksisterte noe særlig prutningsmonn.

Kåre Willoch: Når det gjelder hr. Garbos påstand om at vi i denne komite tidligere i sommer hevdet at det ikke var noe prutningsmonn på det daværende opplegg, kan jeg ikke nå ta noe standpunkt til den, men det forekommer meg at uansett om denne påstand er riktig eller ikke, er det vanskelig å betrakte det foreliggende forslag som «nedpruttet» i forhold til det da foreliggende. Det kan vel med styrke hevdes at den ordning som nå kan tenkes oppnådd, på mange måter kan være bedre sett fra norsk synspunkt enn det forslag som tidligere ble lagt frem for komiteen. Det det nå er tale om, er enerett for kyststatfiskerne innenfor en 12 miles sone, som vil omfatte det vesentlige av fiskeriområdet utenfor den norske kyst, mens det da var tale om et opplegg som ville bety en langt mer betinget enerett for norske fiskere. Jeg kan derfor ikke se at det er noen grunn til å kritisere forhandlingsdelegasjonen for at den nå kommer frem med denne reviderte og, som jeg har vært inne på, muligens forbedrede utgave sett fra norsk synspunkt.

Det har vært hevdet at dette forslag innebærer at man godkjenner rådsforordningen av 20. oktober 1970. Det står for meg som fullstendig klart at skal man på det nåværende tidspunkt ha noen mulighet for å nå frem til en avtale, må man ikke tro at man kan gjøre om rådsforordning av 20. oktober 1970 nå. Det ville forbause meg meget om noen mener at man i den nåværende forhandlingsfase skulle ta opp krav om det. Det ville i tilfelle være en spesiell måte å be om brudd i forhandlingene på. Det måtte i tilfelle være det som var motiveringen.

Utenriksministeren var inne på at det var meget uheldig at denne rådsforordning kom. Det er et spørsmål som det ikke er særlig dagsaktuelt å ta standpunkt til. Jeg må likevel si at hvis man betrakter det slik, reiser det spørsmålet om hvorfor man ikke fra norsk hold øvet hardere diplomatisk press for å hindre at den kom. Det visste man utmerket godt at den ville gjøre. Men det er et spørsmål som jeg ikke skal gå nærmere inn på nå.

[13] Vi må bygge på at forordningen foreligger som en realitet og se hva vi kan gjøre innenfor rammen av det forslag som ligger foran oss, som er et utkast til protokoll.

Om dette utkast vil jeg si at det meget klart gir uttrykk for hva vi ønsker å oppnå. Jeg kan ikke se berettigelsen i å hevde at varigheten av unntaksordningene for Norge etter denne protokoll vil være avhengig av at vi trekker det lengste strå i en strid om en fortolkning. Dersom dette utkast skulle bli godtatt, vil det ikke være meget grunnlag for fortolkningsstrid, så vidt jeg kan forstå.

Det spørsmål som derimot kan dukke opp, er hvilke endringer som vil bli påkrevet i teksten for å få forslaget godkjent av begge parter. Det er ofte slik i forhandlinger at et forslag fra den ene part i det minste må omformuleres for å bli godtatt av begge parter.

Som utgangspunkt for noen betraktninger i den anledning vil jeg bare nevne den britiske fortolkning, som går ut på at unntakene fra den felles fiskeriordning i virkeligheten kan fortsette hvis man ikke blir enige om å gjøre forandringer i den. Det er klart at det er en mer tvilsom fortolkning. Men jeg ville nevne spørsmålet om det ikke er mulighet for at man her på en eller annen måte kan nå frem ved å vinne forståelse for at det for Norge, når det eventuelt blir spørsmål om en endring i denne ordning som vil gjelde frem til nitten hundre og noenogåtti, vil dreie seg om et vitalt spørsmål for Norge, et spørsmål av en slik art at det ikke kan bli tale om endring i den inntil da eksisterende situasjon uten at Norge godtar endringen. Får man problemet inn i den gate, er det klart at vi står helt trygt. Men dette er vel ennå ikke tilstrekkelig klart i de forhandlingsresultater som hittil foreligger, og det må vel være å ønske at man når frem til klarhet på det området. Om man, for å få dette til, må foreta noen endring i teksten, antar jeg at det bør man være forberedt på, og det forstår jeg at Regjeringen også er forberedt på.

Om selve teksten vil jeg ellers bare si at jeg har et rent umiddelbart inntrykk av at formuleringene kanskje ikke er av den type som har lettest for å gli inn i en internasjonal diplomatisk ordbruk, og man bør vel også av den grunn kanskje være forberedt på visse endringer. Det forekommer meg at formuleringene er noe mer bastante enn man er vant til å finne i dokumenter av denne art, men omformulering behøver ikke bety at man på noen måte gir slipp på realitetene. Så vidt jeg forstår, er det man vil sikre seg at den tilstand som blir etablert gjennom 10-årsperioden, ikke skal endres uten med samtykke fra norsk side, idet det da vil være ganske klart underforstått at noe slikt samtykke kan man ikke påregne, for å si det meget forsiktig. Det vil være den betraktningssmåte som ligger nærmest opp til den som er vanlig på den annen side.

Ellers, for ordens skyld, når man her snakker om at man gir opp farvannet østenfor Lindesnes, er vel det egentlig ikke riktig, men det er sonen mellom 6 mil og 12 mil som man gir opp øst for Lindesnes.

[14] **Statsråd Hoem:** Det var bare noen ord til hr. Nybø om dette med avtalen med Sverige og Danmark. Der vil jeg si at det som vi har inngått avtale med Sverige og Danmark om, berøres ikke direkte av den avtale som vi nå inngår med De seks. Det er klart at vi ikke kan fri oss fra våre avtaleforpliktelser med Sverige ved å inngå en avtale med de seks medlemslandene i EF. Men det er også klart at når avtalen med Sverige og Danmark i sin tid utløper, kan den ikke fornyes slik den er, med diskriminering av de øvrige EF-land i forhold til Sverige. En løsning i fremtiden vil selvfølgelig være avhengig av forhandlinger mellom De seks og Sverige – eller de utvidede 10, hvis vi blir medlem, og Sverige – og den avtale som man da vil komme fram til om en framtidig ordning hvor Sveriges forhold berøres. Men så lenge avtalen etter sin ordlyd står ved makt, har den avtale som vi inngår med EF, ingen direkte innflytelse. Det gjelder for så vidt også den avtale som er inngått, om jurisdiksjon over de farvann det gjelder. Avtalen med Sverige og Danmark gjelder som kjent fisket inn til 4 mil, mens det som det her er snakk om i denne 10-års perioden som EF har fastlagt i punkt 1 i sin erklæring av 12. desember 1971, gjelder for fisket inn til 6 mil av kysten, slik at Sverige en tid vil få en fordel fremfor andre EF-land enn Danmark, nemlig så lenge avtalen består.

Knut Frydenlund: Jeg må si at jeg har store vanskeligheter med å kunne se at det utkast som her foreligger, representerer noen prutning i forhold til det som var sommerens opplegg. Dette tok sikte på en fellesskaplig løsning – en etableringsordning – som kunne føre til forskjellige fortolkningsproblemer. Det som nå er lagt fram, er i realiteten en tilbakevenden til en nasjonal fiskeripolitikk hva strukturpolitikken angår, men fellesskaplig hva markedsordningen angår, altså faktisk en pose og sekk-løsning.

Og når man ser de vilkår som er bygd inn i siste avsnitt, er det en helgardering av ganske store dimensjoner. For det første vil Norge etter de nå gjeldende regler ha veto når det gjelder vedtaket om Ministerrådet skal vurdere denne saken. For det andre forutsetter det, om man går inn på en slik vurdering, at norske kystfiskere skal ha varige ordninger utover 10-årsperioden. Her står altså ikke uttrykket «varige», men uttrykket «fortsatt» som i realiteten er det samme. Mitt problem er derfor faktisk det motsatte av hr. Garbos, fordi dette er høye bud i relasjon til De seks. Jeg har vanskelig for å se at EEC vil sluke dette opplegget med hud og hår. De kan sluke huden, men ikke håret. De kan ta realiteten, fordi de er innstilt på å behandle Norge som et spesialtilfelle, men ordlyden vil de ha vanskeligheter med å være med på. Og her la jeg merke til at utenriksministeren presiserte at det er realitetene det kommer an på, ikke at ordlyden skal oppfattes som et ultimatum. Jeg tror dette er vesentlig. At det hele ikke strander på formuleringer, men at man får fram realitetene, fordi man skal være oppmerksom på at i den helhetsvurdering som foretas til slutt, kommer dette med markedsordning inn. Dette

har vi berørt svært lite inntil nå, og hvor også alternativet en frihandelsløsning vil by på store markedsmessige problemer for fiskerne.

[15] **Utenriksminister Cappelen:** Får jeg fremholde et punkt til hr. Garbos innlegg. Jeg tror det var jeg som, da vi la fram etableringslinjen, brukte uttrykket at det i denne ikke var mye prutningsmonn. Men jeg må understreke at det jo er gjennom en helt annen ordning man nå i virkeligheten søker å finne løsning. Selve etableringsordningen foreligger ikke forhandlingsmessig som noen mulighet. Den var som fellesskaplig system enhetlig, etter mitt skjønn, og dekket problemene. I den kunne det etter mitt syn ikke skje vesentlige endringer hvis det skulle være et system i det hele tatt. Det er en helt annen ordning som på mange måter må sies å være bedre, som vi her legger opp til, fordi det i forbindelse med etableringsordningen straks ble påpekt problemer – hva ligger i etablering, hva kreves ved etablering osv. – en problematikk som jeg mente vi kunne ha løst på en praktisk måte, men det reiste seg straks spørsmål. Jeg vet ikke om man fra norsk side i 1970 ved diplomatisk press eller på annen måte kunne ha hindret at De seks laget en rådsforordning, men det måtte ha vært den forrige regjerings oppgave. Jeg tror den gjorde det som var mulig i den forbindelse.

I forbindelse med det hr. Garbo sa om at det siste avsnitt i vår formulering ikke er logisk, er det noe riktig i det. Den siste setning er, som det har vært sagt, meget lang, bastant og omfattende, og jeg tror det er en riktig karakteristikk av den. Men når vi har formulert den slik, har det sammenheng med noe som har foregått forut her. Hvis man ser på side 3 i det dokument som den utvidede fikk oversendt den 14. desember, står det i tilknytning til IV i den avtalen som De tre aksepterte, følgende:

«oppnådd enighet om at følgende formulering skal inntas i konklusjonen fra Ministermøtet:

«Under denne gjennomgåelse» – altså den gjennomgåelse som skal foretas av De tre – «skal det tas spesielt hensyn til problemer i de områder hvor befolkningen, som følge av deres spesielle geografiske situasjon, fortsatt i vesentlig grad vil være avhengig av kystfisket.»»

Vi har utbygd denne setningen, så den har altså sammenheng med et forhandlingsmessig faktum som foreligger. Vi har gjort den – jeg innrømmer det – svært bastant, men det har sammenheng med den formulering som De seks og De tre er blitt enige om. Vi har bygd setningen videre ut, slik at vi har utgangspunkt for våre forhandlinger og våre protokoller.

Jakob Aano: Mitt problem var akkurat det same då eg las dette, nemleg at den nest siste setningen og den siste setningen ser ut til å kome i motsetnad til kvarandre. Eg har lyst til å koma med eit par kommentarar, sjølv om det er blitt ei delvis oppklaring.

I den nest siste setningen står det at det skal forhandlast om eventuell revisjon av ordninga. I den siste setningen står det, og det er ein heilt annan ting, at på vesentlege punkt, det gjeld kystfiske og 12-milsgrense, kan ordninga ikkje

reviderast. Eg er samd med hr. Garbo i at dersom vi les det siste, reiser spørsmålet seg: Vert det då noko å forhandla om? Men spørsmålet er jo korleis dette eigentleg skal lesast og omsetjast også til andre [16] europeiske språk. Er det slik å forstå at dette kan lesast på følgjande vis: «Med sikte på å opprettholde bosettingen i kystområdene skal det ved denne vurderingen tas særlig hensyn til om befolkningen fortsatt vil være avhengig av .....» Eller er det ei konstatering: at vi veit i dag at «den fortsatt vil være avhengig av ...» I det siste tilfellet kan ein gå vidare og seia det slik at «kystfisket fortsatt må reserveres de ovennevnte områder av kysten». Men slik som det står, synest eg det i dag er ei konstatering av at vi meiner det same vil gjelda om 10 år. No har ikkje eg noko imot at det blir ført inn. Men samstundes er det vel litt farlig for oss i dag å formulera det slik at vi faktisk ikkje ein gong kan forhandle om visse revisjonar om 10 år. Vi veit ikkje kva som vil skje verken internasjonalt eller på FN-hald når det gjeld tiltak som blir nødvendige for bevaring av fiskebestanden om 10 år osb. Eg finn at det må vera mogleg å vurdere slik som det står i den nest siste setningen: «vurdere om den ovennevnte ordning bør revideres». Eg sluttar meg altså til det synspunkt som m.a. hr. Frydenlund gjekk inn for.

Johan Østby: Jeg legger den samme vekt som hr. Garbo på behovet for at det gis sikkerhet for at ordningen med 12-milsgrensene kan fortsette ut over 10 år. Jeg blir av naturen skeptisk når man trekker vidtrekkende konklusjoner på grunnlag av et dokument hvor tilsvarende formuleringer overhodet ikke finnes. Det som står i dokumentet, er at Kommisjonen skal vurdere de økonomiske og sosiale forhold i norske fiskeridistrikter. Det er Kommisjonen som skal legge fram forslag, og det er Ministerrådet som skal vedta hva som skal gjøres. Hvis dette innebærer noen grad av sikkerhet for at det er vi i Norge som fatter den endelige avgjørelse, må det bygge på at vetoretten i EEC skal bestå i minst 10 år. Da tror jeg man skal legge merke til at dette tidsrom er akkurat det samme tidsrom som det som er fastsatt for utbyggingen av den økonomiske og monetære union. Nå kan man si at det er usikkert om man om 10 år – det er 9 år igjen – har en fullt utbygd monetær union i Europa. Men jeg tror man skal være realist og legge merke til med hvilken besluttsomhet Fellesskapet har opptrådt når tidsfrister det selv har satt seg, begynner å løpe ut. Jeg tror man skal regne med at stort sett er denne union utbygd før det er gått 10 år. Det er umulig for meg å forstå hvordan en slik union skal kunne fungere med vetorett hos det enkelte medlemsland. Det tror jeg er ønsketenkning og ikke noe annet. Og i så fall vil det ene følge det andre, og norsk herredømme over hvor vidt denne ordning skal forlenges ut over 10 år vil være borte. Jeg kan ikke se at dette dokument gir noen sikkerhet for at ordningen fortsetter ut over 10 år, og det må være en forutsetning for at man skal kunne godkjenne ordningen etter mitt skjønn.

K. J. Brommeland: Jeg konstaterer at det er ingen i den utvidede utenrikskomite som i dag har rettet en anmodning til Regjeringen om å bryte forhandlingene. Jeg hører med til dem som ble ikke så lite sjokkert da hr. Garbo for

noen møter siden ga uttrykk for at statsminister Bratteli ville innhente seg nasjonal fortjeneste hvis han på det daværende tidspunkt brøt forhandlingene.

[17] Så vidt jeg forstår, er vi nå kommet inn i den avsluttende fase. Etter Regjeringens fremstilling har vi oppnådd tilfredsstillende forhandlingsresultat på de fleste felter. På enkelte felter kanskje bedre enn vi hadde regnet med. Og når det gjelder de vanskeligste sektorer, har Regjeringen gitt uttrykk for at den også mener å kunne oppnå tilfredsstillende resultat når det gjelder jordbruk. Riktignok har jordbruksorganisasjonen ikke funnet å kunne se like positivt på det. Og nå gjenstår altså den avsluttende fase i fiskerisektoren.

Slik som situasjonen ligger an i dag, kan ikke jeg skjønne annet enn at hvis det opplegg som Regjeringen nå har lagt fram i dette utkast til protokoll, kan bli akseptert av EEC-landene, må det kunne sies å bli et tilfredsstillende resultat. Jeg er oppmerksom på at Norges Fiskarlags prinsipielle oppfatning er at man ikke kan dele kysten. Men det er selvfølgelig delte meninger og innen Norges Fiskarlag om det. Vi som er fra sør-vestlandet, har en noe annen oppfatning av det. Vi på denne delen av kysten ser ikke så alvorlig på dette med 12-milsgrense som man gjør lenger nord. Når man nå nevner Lindesnes, vil det etter vår oppfatning kunne karakteriseres som et meget godt resultat. Vi kan ikke se på det på annen måte. Hvis det kan oppnås, tror jeg det vil kunne bli alminnelig tilfredshet med det. Jeg har vanskelig for å tro at Norges Fiskarlag når det kommer til stykke vil kunne reagere sterkt på det. Jeg har også forstått det slik at den revisjonsklausulen som EEC ga uttrykk for å ville ha forrige gang, er avvist. Utenriksministeren sa det slik i dag at den formulering som det her er tale om – den kan forbedres – er ment å ville bli oppfattet slik der nede at vi selv skal være med på å bestemme om ordningen skal fortsette eller ikke. Jeg tolker det slik at vi vil ha en viss vetorett hva det angår.

I all fall går jeg ut fra at Regjeringen vil sørge for at man får den klarhet som det er mulig å få i dag. Så jeg for min del vil si at det som Regjeringen nå har valgt å stå på, må den kunne bli støttet i fra vår side. Og så får Regjeringen vurdere etterpå om den mener å kunne akseptere og undertegne en avtale som går noe lengre enn dette.

Ellers hører jeg med til dem som mener at det bør bli litt mer klarhet i andre ting. Jeg har også tenkt å komme med en del spørsmål. For det første kan jeg nevne råfiskloven og tilvirkerloven. Nå har fiskeriministeren sagt at det ikke er endelig avklart. Det er jo godt å høre, for så langt jeg kjenner til saken, er Norges Fiskarlag, så langt de kjenner til forhandlingene i dag, for sin del ikke av den oppfatning at råfisklovens bestemmelser vil kunne få virke tilfredsstillende. Det er selvfølgelig fiskeriministeren oppmerksom på, slik at man under de videre forhandlinger kan få det klarlagt. Jeg tenker ikke bare på fiskarlagene, jeg tenker spesielt på Nordsildmel som synes å være noe usikker når det gjelder dette med oljen, prisfastsettelse osv. Dette regner jeg med at Regjeringen vil ta seg spesielt av. Men stort sett har jeg i dag ingen innvendinger mot selve opplegget. Jeg tror ikke det er noen realistiske muligheter for å nå noe mer. Jeg tror også at det er nødvendig i denne situasjon at Norge går med på en delt kyst for å få EEC til å imøtekomme de særlige krav Norge har.

[18] **Erling Petersen:** Jeg har studert norsk økonomi i mange år. Jeg har arbeidet i mange år med europeisk integrasjon. Og da må jeg få lov til å si at det virker litt eiendommelig på meg at vi nå kan sitte og diskutere de små differanser som gjenstår, som et enten–eller for Norges plass i Europa.

Men jeg bad egentlig om ordet for på samme måte som hr. Frydenlund å gi min tilslutning til utenriksministerens tanke at det er det vi realiter oppnår, som er det helt avgjørende. Formene spiller ikke den samme rolle. Jeg har mange ganger i denne forsamling og i andre sagt at vi må tilpasse formene fordi det har etablert seg visse regler for dette som må overholdes. Når vi ikke taper realiter på det, må vi være fornuftig nok til å velge de former som skaffer oss realitetene. Å hekte seg ensidig opp i former som vi realiter ikke tjener noe på, er etter min mening ikke annet enn ren forhandlingsnaivitet.

Jeg tror at hvis man opererer med en viss elastisitet i formuleringene, så man ikke støter an på noe av det vi kan kalle fortolkningsformuleringer i Fellesskapet, skulle det være gode muligheter nå for endelig å nå fram dit vi i grunnen har arbeidet for å nå fram nå i så mange år.

Kåre Willoch: Jeg skal ikke bruke mye tid på polemikk. Men jeg vil si at når hr. Østby sier at han ikke kan se at dette dokumentet vil gi noen sikkerhet ut over 10 år, har jeg svært vanskelig for å se sammenheng mellom hans innlegg og det som faktisk står i papiret. Her står: «...kystfiskerne fortsatt reserveres de ovennevnte områder av kysten ut til 12 mil for å sikre deres næringsgrunnlag.» – som en beskrivelse av situasjonen etter 10 år. At ikke det skulle være sikkert nok fra norsk synspunkt kan ikke jeg forstå. Min hodepine er at jeg tror en formulering av denne type vil være vanskelig å få godtatt. Jeg tror at man må oppnå den samme realitet ved en mer tilpasset formulering. Og da kommer jeg tilbake til mulighetene for å få anerkjent at en endring i den situasjon som vil bestå i disse 10 år, vil være et vitalt spørsmål for Norge, og derfor ikke vil kunne komme på tale uten at vi er enig i det.

Utenriksminister Cappelen: Det står her at vi «erkjenner den vitale betydning som fiskeriene har for Norge.»

Kåre Willoch: Men grunnen til at jeg nevner det, er at det står vel ikke helt klart om det sikter til situasjonen ved utløpet av 10-årsperioden eller før. Det er det som fra mitt synspunkt er det gjenværende spørsmål. Hvis dette kan bli avklart, tror jeg våre interesser er vel ivaretatt.

Og nå går jeg videre til det jeg egentlig bad om ordet for. Ett av problemene som statsministeren var inne på, er faren for kollisjon med britenes interesser. Den kollisjonen vil oppstå hvis man får formuleringer som kan tolkes slik at det er klart at overgangsordningen for de andre løper ut etter 10 år. Jeg vil bare nevne den problemstillingen. Jeg tror man [19] må være noe forsiktig her, for jeg tror at situasjonen i Storbritannia ikke er så helt lett på dette punkt. Man må regne med at britene vil kjøre hardt frem hvis det kommer et opplegg fra norsk side som vil

vanskeliggjøre deres situasjon ytterligere. Hvis de norske formuleringer gir litt bedre resultat enn for britene, vil det kanskje kunne aksepteres der borte. Men hvis man skulle komme med noen synspunkter som kan ha negativ betydning for britene, vil det være ytterst uheldig.

Bernt Ingvaldsen: Jeg forstår at hensikten med denne protokollen er å sikre at Norge beholder denne ordening ut over 10-årsgrensen. Da vil jeg tillate meg å peke på et par momenter som kanskje ikke sikter så langt. Jeg mener at det som står her, bør iallfall med sikkerhet være gyldig etter 10 år.

I tredje avsnitt står det: «erkjenner at fisket i Norge utøves under særlige forhold hva angår fiskerinæringens struktur og fiskeflåtens sammensetning.» Det er jo ting som er gjenstand for atskillig variasjon, og har vært det i den tid jeg har vært i Stortinget. I det siste avsnitt er det brukt et annet uttrykk som etter min mening er en bedre begrunnelse «på grunn av landets spesielle geografiske beliggenhet og kyststrøkenes topografiske struktur,» – Det er i all fall ting som er uforanderlig i overskuelig fremtid, og det vil etter min mening være en bedre begrunnelse for at ordningen skal fortsette ut over 10 år. Jeg kunne også tenke meg at det at dette hadde en bastant avslutning, som utenriksministeren sa, kunne være farlig fordi det vil reise unødvendig motstand og reaksjon. Jeg skal være forsiktig med å foreslå noe, men jeg kunne antyde en liten vri på det slik at det i siste setning stod: ... skal det ved denne vurdering tas særlig hensyn til om kystfisket på grunn av landets spesielle geografiske beliggenhet og kyststrøkenes topografiske struktur fortsatt er avgjørende for bosettingen i disse områder.

Det er lettere, for da er vi i all fall villige til å foreta en vurdering. Det er klart at hvis det ikke spiller noen rolle for oss, er det ingen grunn til å opprettholde det hele.

Ellers vil jeg gjerne si som min oppfatning at jeg synes Regjeringen har vært meget standhaftig, utholdende og dyktig i sine forhandlinger, og jeg tror det er på tide at man avslutter dem. Ved forhandlingene forstår ikke jeg at det er våre synspunkter som for enhver pris i ett og alt som skal drives gjennom. Forhandlinger er å forhandle, gi og ta, og jeg vil minne om at denne protokollen inneholder ikke noe om de positive sider, f.eks. at vi får adgang til et stort fellesmarked osv. Jeg vil ønske Regjeringen lykke til og ønske at forhandlingene blir avsluttet.

Formannen: Jeg forstår at statsministerens fly nå venter, slik at statsministeren, utenriksministeren og fiskeriministerens må forlate oss. Handelsministeren, landbruksministeren og industriministerens blir igjen og deltar i resten av møtet.

Får jeg lov å ønske statsministeren og følget en god tur.

[20] **Kåre Willoch:** Betyr det at fredagens møte om utenrikspolitiske spørsmål utstår inntil videre?

Utenriksminister Cappelen: De to første spørsmål er forskjøvet, men resten skal behandles.

Her forlot statsminister Bratteli, utenriksminister Cappelen og fiskeriminister Hoem møtet.

Kåre Willoch: Er det ikke meldt en redegjørelse fredag den 14. januar?

Formannen: Nå skal vi ikke gripe inn i Presidentskapets doméne. Men så vidt jeg forstår, har det vært tale om fredag den 14. januar, med debatt torsdag og fredag etterfølgende uke, altså den 20. og 21. januar.

Svenn Stray: Er ikke det midt under Europarådets møte?

Formannen: Jeg går ut fra at spørsmålet om debatten vil Presidentskapet samrå seg om. Men utenriksministerens redegjørelse er i all fall berammet til den 14.

Statsråd Kleppe: Det har fra flere av komiteens medlemmer vært fremholdt at de to siste setningene kanskje kunne oppfattes å være motstridende. Jeg er enig i at formuleringene på det punkt kanskje ikke er helt heldige. I det hele tatt må man ha i minne at dette er et utspill fra norsk side. Det er ikke noe som er godtatt av den annen part. Diskusjonen får preg av en viss manglende realisme ved at man så å si behandler dette som om det skulle være noe som er godtatt av den annen part. Tvertimot har man fått meget sterke motforestillinger mot dette opplegg fra norsk side.

Det som er viktig i opplegget, er ikke protokollens ordlyd, men den realitet den forsøker å dekke. Man må i de fortsatte forhandlinger komme fram til en løsning som sikrer en vedvarende beskyttelse for kystfiskerne, altså av kystsonen. Det er det som er hovedhensikten med dette opplegget, å oppnå den sikkerhet for en vedvarende beskyttelse som må ligge i vedtaket, selv om det ikke får nøyaktig denne form.

Det er sikkert andre innvendinger som kan rettes mot opplegget. Hr. Ingvaldsen var inne på en av dem. I det hele tatt har vi ikke beflittet oss på å lage noe definitivt dokument. Man kan sikkert hvis man går det etter i sømmene, komme med en rekke kritiske bemerkninger til det. Men det man må [21] fastholde – og det vil man fastholde fra Regjeringens side i de fortsatte forhandlinger – er at man må få en løsning som sikrer at vi får en vedvarende beskyttelse av de norske fiskere. Det må da basere seg på, ikke at en får bruke vetorett – for det bruker en i praksis ikke – men at vedkommende land som har en vital interesse å ta vare på, så å si fastslår hva en kan endre og hva en ikke kan endre. Riktignok har hr. Østby vært inne på utviklingen av den monetære og økonomiske union og spurt om man ikke i den

forbindelse vil få en endring av disse forhold. Saken er jo den at den også skal vedtas ved enstemmighet. Det er et av tankekorsene i dette at man enstemmig skal vedta at man ikke skal bruke enstemmighetsprinsippet på visse områder. Riktignok står det at man skal overføre til Fellesskapet avgjørelsesmyndighet som er nødvendig for å iverksette denne union. Men hva som er nødvendig, må man vurdere under sakens videre forløp. Det er enighet mellom de største maktene – Frankrike og Storbritannia – om at en fortsatt skal bruke enstemmighetsprinsippet, altså Luxembourg-forliket, og det er ingenting som tyder på at dette ikke skulle bli tilfelle.

Det som vi fremdeles holder fast ved, er at den generelle fiskeriordning bør endres. Dette standpunkt har vi ikke oppgitt, og det kommer vi ikke til å oppgi. Tvert imot mener vi at det som skjedde den 12. desember, er en så sterk undergraving av hele den del av strukturforordningen som det her dreier seg om, at mye – jeg vil si svært mye – tyder på at en allerede lenge før 1982 vil måtte endre denne strukturforordning i den retning som vi opprinnelig foreslo. Da kommer hele etableringsprinsippet opp igjen, for ved en varig ordning må man også ha etableringsbestemmelser. Jeg vil derfor si det slik at det som er skjedd for Norges vedkommende er et midlertidig tilbakeslag for den linje som vi la opp til med hensyn til den generelle ordning. Vi har ikke oppgitt denne generelle linje, men vi er klar over at vi i disse forhandlinger, på grunn av den tid som står til rådighet, ikke kan innlede forhandlinger på annet grunnlag enn at Norge behandles som et særtilfelle. Vi tror imidlertid, som sagt, ikke minst på grunn av de fortolkninger som britene er kommet med – men også på grunn av uttalelser fra fransk side – at en vil komme til å endre strukturforordningen på basis av den endrede realitet som nå er vedtatt den 12. desember, og som ytterligere vil bli utbygget når Norges holdning blir vedtatt.

Hva som kan skje når det gjelder Storbritannia, som hr. Willoch var inne på, er et uklart punkt. Det kan være at man der vil rippe opp igjen i hele ordningen og kanskje akselerere en utvikling i retning av at hele ordningen skal endres. De er mulig at man kan komme dithen. Man skal ikke på forhånd ta som gitt at en slik reaksjon fra britisk side bare vil ha som konsekvens at Norge må minske sine krav på dette område. Det kan tvert imot føre til en akselerering av den prosess som etter min oppfatning allerede er i gang i retning av en revisjon av hele strukturforordningen. Det som skjedde den 12. desember, virket meget eiendommelig sett utenfra – nemlig at De seks, til tross for hva de tidligere hadde sagt, gikk med på en meget omfattende unntaksordning, bl.a. en 12-milsordning for 95 pst. av alle britiske kystfiskerier. Det [22] var noe som man på forhånd ikke hadde forutsatt i det hele tatt, og en lignende bevegelse på bred front kan man tenke seg som en av mulighetene. Jeg vil ikke uten videre se bort fra dette.

Men vi vet som sagt ikke hva som vil skje den 10. Som utenriksministeren var inne på, har vi heller ikke avskåret oss retten til å be om et ytterligere møte, om det skulle bli nødvendig, nettopp på bakgrunn av at man kan risikere en større opprulling av standpunkter fordi De seks nok selv innser at de begikk en feil da de vedtok den nåværende fiskeripolitikk høsten 1970 tross norske og britiske protester

på det tidspunkt. De har vanskelig for å endre dette under forhandlingene, men det er en bevegelse i gang som allerede er kommet til uttrykk ved de store konsesjoner de ga de tre andre søkerlandene den 12. desember.

Svenn Stray: Det er kanskje riktig å understreke det som hr. Frydenlund var inne på tidligere, og som statsråd Kleppe nå berørte, at det som er skjedd under fiskeriforhandlingene, er noe mer enn at det er blitt gitt unntaks- og overgangsordninger for søkerlandene. Det som faktisk er skjedd gjennom det som ble besluttet den 12. desember, er jo at Fellesskapet er blitt enig om å suspendere sin egen strukturbestemmelse for fiskeriene i 10 år.

Det man da, så vidt jeg kan forstå, fra norsk side forsøker å oppnå gjennom den formulering som her foreligger, er at den protokoll som skal gjelde for Norges vedkommende, skal være slik utformet at man ikke kan si at etter at de 10 årene er gått, skal den strukturordning som opprinnelig ble vedtatt av De seks, automatisk tre i kraft for hele området dersom man ikke blir enig om en ny strukturordning. Det kan nemlig med gode argumenter hevdes at protokollen av 12. desember 1971 er slik å forstå. Men får Norge godtatt det fremlagte forslag til protokoll, vil der for Norges vedkommende gjelde en unntagelse på det område. For Norges vedkommende er avtalen da bare at vi er villig til når 10 år er gått, å underkaste oss en revisjonsvurdering. Det står ikke noe om at hvis man ikke kommer frem til hvordan en endret avtale skal være, skal den gamle strukturordning automatisk gjelde også for Norge. Forholdet vil være at det man her er blitt enig om, gjelder inntil man er kommet frem til noe annet.

Det som da er usikkert, vil det kanskje bli sagt av dem som er særlig engstelige for hvordan det vil gå når 10 år er omme, er om Norge vil ha noen mulighet for alene å kunne si at det som måtte foreslås som ny fellesordning, og som eventuelt vil få tilslutning fra alle de øvrige medlemsland, ikke er akseptabelt for oss – altså om vi da vil være i den posisjon at vi kan holde på at vi forlanger vårt syn lagt til grunn. Om dette kan der selvfølgelig sies meget. Men jeg vil gjerne tilføye at får vi denne protokoll godtatt i sin helhet, kan der heller ikke på dette punkt egentlig være noen tvil. Det står nemlig i siste setning – som for øvrig er lang, men desto mer innholdsrik i virkeligheten – at når det gjelder denne revisjon, [23] kan man for Norges vedkommende allerede nå fastslå at for de ovennevnte områder av kysten skal 12-milsgrensen fortsatt gjelde. Jeg vil derfor si at får man denne protokollen vedtatt, kan man føle seg hundre prosent sikker når 10 år er gått. Jeg for min part mener at man kan føle seg temmelig sikker på at vi ikke vil bli påtvunget noen ordning om 10 år som vi ikke kan gi vår tilslutning, selv om vi – hva vi kanskje må regne med – skulle måtte være villige til å fire litt på formuleringen i den siste setning.

Jeg ser det slik at det eventuelt ville være fullt akseptabelt for Norge om man sluttet etter nest siste punktum. Nå er det i og for seg ingen grunn til at man skal slutte der, for en del av det som står etterpå, har man jo allerede akseptert når det gjelder de øvrige søkerland. Jeg vil allikevel gjerne si at det fra et reelt norsk synspunkt for så vidt kunne være i orden om man stoppet etter ordene «ovennevnte

ordning bør revideres». Det ville være fullt brukbart for oss, mener jeg. Der er nemlig et forhold som jeg tror man under disse diskusjoner så lett glemmer: Når 10 år er gått, har vi i 10 år vært medlem av Fellesskapet, og da tror jeg den vanlige praksis som har vært fulgt hele den tiden Fellesskapet hittil har bestått, og som jeg ikke tror det er noen grunn til å regne med blir endret, også vil komme til å gjelde for Norges vedkommende. Det har så vidt meg bekjent aldri hendt innen Fellesskapet at der for en næringsgren er blitt presset igjennom noen ordning som har gått imot hovedsynspunktet til det land som for denne nærings vedkommende har vært det mest dominerende innen Fellesskapet. Der har aldri vært er blitt presset frem noen landbruksordning mot Frankrikes ønske. I Fellesskapet vil Norge, når vi er blitt medlem, utvilsomt være den største fiskerinasjon. Det ville stride mot hele Fellesskapets ånd hvis man da ville presse gjennom en fiskeriordning som Norge sier nei til, og som vi sier er helt uakseptabel, når vi har vært medlem i 10 år. Det tror jeg man kan regne med er en umulighet.

Det som står i denne protokoll til og med nest siste punktum, som ender med ordene «ovennevnte ordning bør revideres», er derfor etter min oppfatning tilfredsstillende ut fra norske nasjonale hensyn. Men selvfølgelig, jo mer man kan få med av den siste setningen som ytterligere underbygger det, jo bedre er det.

Gunnar Garbo: I anledning av hr. Brommelands innlegg vil jeg få si at det skulle ikke være nødvendig at jeg sjokkerer hr. Brommeland i hvert eneste møte i den utvidede utenrikskomite. Det må være tilstrekkelig at man en gang i blant redegjør for sine grunnsynspunkter på denne sak. Jeg sa ellers ikke den gang at jeg ville foreslå Regjeringen å bryte forhandlingene på det bestemte tidspunkt som da forelå. Hva jeg gjorde, var å fremholde at i løpet av de uker som man da gikk i møte, måtte Regjeringen for sitt vedkommende foreta en sluttvurdering, og jeg rådet den til ut fra en vurdering av den indre og ytre situasjon å overveie om ikke den beste løsning ville være å ta sikte på å komme ut med et nei takk. Der har jeg fremdeles den samme mening. Men jeg skal ikke bry komiteen med å gjenta disse ting. Jeg har sagt alt det jeg i så henseende hadde på hjertet i det møtet som hr. Brommeland her henviste til.

[24] Jeg bad ellers om ordet i forbindelse med et spørsmål som hr. Stray nettopp var inne på. Det har vært talt en del om det veto som Norge angivelig vil kunne ha i relasjon til en fremtidig vurdering i Rådet om hvor vidt ordningen bør revideres. Nå må jeg si at jeg kan ikke huske klart regelverket i Roma-traktaten på det området. Derfor vil jeg gjerne få spørre om denne vetoretten også er forankret i det formelle regelverk i Roma-traktaten, eller om det er en slutning som man utleder fra Luxembourg-forliket?

Statsråd Kleppe: Det finnes en del områder hvor man har formelt grunnlag for vetorett. Det gjelder slike ting som skal behandles etter artikkel 235. Det har vært en del diskusjon om hvor vidt denne regel gjelder i dette tilfelle, eller om man må falle tilbake på Luxembourg-forliket. Det er altså to muligheter: enten å benytte

den formelle adgang til veto ifølge Roma-traktaten eller å bruke Luxembourg-forlikets mindre formelle, men høyst reelle bestemmelser.

Johan Østby: Det har formodentlig liten hensikt å fortsette å diskutere graden av sikkerhet for at fiskeriordningen skal kunne gjelde ut over 10 år. Det blir som å diskutere en trosbekjennelse, og det er alltid vanskelig når det skal gjøres konkret.

Men hr. Willoch fant i grunnen garantien i annen setning i utkastet til protokoll, hvor det snakkes om «den vitale betydning som fiskeriene har for Norge.» Til det er det etter min oppfatning å si at vurderingen av dette ikke skal foretas av nordmenn, den skal foretas av Kommisjonen, som skal legge fram forslag, og Ministerrådet skal fatte vedtak. Garantien må da ligge i at det jeg fortsatt vil kalle vetoretten, består. Noen annen garanti eksisterer ikke. Og det blir formodentlig da et spørsmål om hvordan man vurderer fremtidsutsiktene for den videre integrasjon i EEC. Men det som etter min vurdering er helt sikkert, er at hvis man for alvor skal ta fatt på realiseringen av de vidtgående unionsplaner, så kan vetoretten ikke bestå, og da er også garantien borte.

Kåre Willoch: Jeg vil bare for ordens skyld gjøre oppmerksom på at referatet av mitt innlegg var noe misvisende.

Statsråd Kleppe: De problemer som hr. Østby streifet inn på om den økonomiske og monetære union osv., er generelle problemer som går langt utover de emner vi her diskuterer, og jeg har derfor ikke funnet grunn til å gå noe mer inn på dem. Komiteen vil få mulighet til å drøfte disse problemene på et senere tidspunkt, når vi kommer tilbake til de spørsmålene.

Så en helt annen sak. Spørsmålet om en utenrikspolitisk redegjørelse har gjentagne ganger vært tatt opp av flere, særlig av representanter for Senterpartiet. Forholdet er at stedfortredende utenriksminister på det tidspunkt da utenriksministeren var syk i høst, kunne ha holdt en utenrikspolitisk redegjørelse. Jeg vil gjerne få klarlagt dette, siden det [25] er gjort et politisk nummer av det – av en eller annen grunn. Jeg sa på det tidspunkt at jeg var fullt ut villig til å gi en slik redegjørelse hvis Stortinget ønsket det. Utenriksministeren som var syk, sa at han gjerne ville holde redegjørelsen selv. Det var den første mulighet han hadde til å gi en bred utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget, og han visste ikke når en slik mulighet kom tilbake igjen. Saken ble så vidt jeg vet, nevnt for formannen i utenrikskomiteen på det tidspunkt – jeg tror det var av statsministeren – og det ble da, så vidt jeg skjønner, enighet om at man på denne bakgrunn skulle utsette redegjørelsen til det tidspunkt da utenriksministeren var frisk nok til å holde den selv.

Jeg vil gjerne at formannen skal bekrefte saksfremstillingen, for det har vært sagt slike ting at jeg synes dette en gang for alle bør bli klarlagt, slik at ikke denne form for debatt får fortsette.

Formannen: Jeg kan gjerne si litt om den informasjon som har vært gitt Stortinget i høst, siden handelsministeren nå bringer det opp. Jeg har også vært oppmerksom på at det har vært en del diskusjon i pressen om dette, og jeg har selv hatt et par henvendelser, så jeg slo i dag morges opp i protokollen. I perioden fra 15. oktober til 14. desember har det vært holdt ni møter i den utvidede utenrikskomite, hvorav de sju har hatt EF som hovedpunkt og som regel eneste punkt på dagsordenen. Det vil altså si at det i gjennomsnitt har vært ett møte pr. uke. I enkelte perioder har det vært noe tettere, i andre perioder har det vært noe lengre avstand mellom hvert møte.

Når det gjelder spørsmålet om en utenrikspolitisk redegjørelse, så nevnte jeg det for statsministeren kort før utenriksministeren skulle komme tilbake i arbeid. Det var vel etter møtet den 26. november. Jeg spurte da statsministeren om hvorledes saken lå an, og han sa at han for sin del ikke ville presse på utenriksministeren før han var på plass igjen, i og med at han var syk, og at det på det tidspunkt ikke kunne sies noe helt sikkert om hvilket tidspunkt det kunne bli aktuelt å holde en utenrikspolitisk redegjørelse. Han nevnte også den mulighet at handelsministeren som stedfortredende utenriksminister kunne holde redegjørelsen, men han ga for sin del uttrykk for at han syntes det ville være vel så rimelig at utenriksministeren selv holdt redegjørelsen hvis han ble friskmeldt i relativt nær framtid. Jeg må si at for min egen del fant jeg ingen grunn til å reagere på den opplysningen. Jeg skjønner nå at jeg burde ha tatt saken opp i selve møtet den dagen istedenfor å spørre statsministeren etter møtet.

Så kom statsbesøket av Kosygin i desember og deretter Willy Brandts besøk, og dette gjorde det vanskelig å få en utenrikspolitisk redegjørelse og debatt inn i Stortingets timeplan. Det var hensyn som måtte ivaretas.

Nå var jeg fraværende på et av møtene i utenrikskomiteen da representanten Borten brakte saken opp ....

[26] **Knut Frydenlund:** Representanten Borten brakte ikke saken opp, den ble brakt opp av oss andre, og Borten rettet ingen henstilling om at det skulle holdes noen redegjørelse. Dette går fram av referatet fra et tidligere møte i komiteen.

Formannen: Jeg kan gjerne si at når det gjelder det som foregikk på det møtet, og når det gjelder den replikkvekselen som fant sted med representanten Borten i det etterfølgende stortingsmøte, så er ikke jeg i stand til å gi noe direkte referat, og jeg vil derfor be utenrikskomiteens nestformann, Knut Frydenlund, om å forklare hva som skjedde der.

Jeg kan si så mye at det var atskillig forbauselse blant de andre medlemmene i utenrikskomiteen, som enkeltvis og av og til et par i følge overfor meg ga uttrykk for at de ikke hadde ventet det utspillet i Stortinget den ettermiddagen etter drøftingene i komiteen. Men dette har jeg ikke noe direkte kjennskap til ut over det som er meddelt meg etterpå.

Vil Knut Frydenlund gi en redegjørelse?

Knut Frydenlund: Jeg har redegjort for dette i et tidligere møte i den utvidede utenrikskomite og skal ikke forlenge møtet her unødvendig. Jeg vil bare ganske kort si at spørsmålet om en utenrikspolitisk redegjørelse ble tatt opp i utenrikskomiteen, men det vi diskuterte i komiteen, var om Stortingets arbeidsplan framover ville gjøre en slik redegjørelse mulig. Det var på det grunnlag vi skulle undersøke saken videre. I den diskusjonen deltok representanten Borten uten å komme med noe særønske om at vi måtte få en debatt før jul, så den forbauselsen som formannen nevnte, hadde en reell bakgrunn.

Johan Østby: Man skal samtale om dette ut fra den kjensgjerning at trontaledebatten i høst fant sted under den uttrykkelige forutsetning – og det ble også nevnt av flere under debatten – at det ganske raskt skulle komme en utenrikspolitisk redegjørelse. Jeg tror ikke jeg overdriver om jeg sier at det krevde stor selvbeherskelse av mange som var med i trontaledebatten å unnlate å ta opp utenrikspolitiske emner, markedssaken innbefattet.

Nå skjønner jeg at det ikke er helt klart om det er Regjeringen eller Stortingets organer som har det egentlige ansvar for at vi ikke har fått noen utenriksdebatt. Dette burde i grunnen avklares offentlig, slik at man visste full beskjed om det.

Det gjenstår etter min vurdering som en kjensgjerning at det er beklagelig at en slik redegjørelse ikke er kommet og at Stortinget på høsten året 1971 ikke fikk noen utenrikspolitisk debatt. Om det finnes et tidsrom da man burde ha hatt det, må det nettopp være høstmånedene 1971.

Når det gjelder møtet i den ordinære utenrikskomite, er jeg selvfølgelig helt avskåret fra å kunne kommentere hva som der skjedde.

[27] **Formannen:** Før hr. Willoch får ordet, vil jeg gjøre oppmerksom på at det var berammet utenrikspolitisk redegjørelse den 15. november med utenriksdebatt den 22. november, og den eneste grunn til at man fikk en forskyvning, var en alvorlig sykdom hos utenriksministeren. Man visste vel at han ville komme i arbeid igjen innen et par uker, men man kunne ikke vite nøyaktig hvor lang tid det kunne bli tale om. Men det som står fast når det gjelder målbarne forespørsler, er at det i all fall ikke i utenrikskomiteen ble reist noe ønske fra noen representant om å forsere redegjørelsen og at en annen enn utenriksministeren skulle komme inn. Hvor vidt det har vært tatt opp i Presidentskapet, som jo er den instans som her har kontakten med Regjeringen – det er jo ikke utenrikskomiteen som har den vanlige kontakt med Regjeringen om Stortingets dagsorden – kjenner ikke jeg til. Det er i tilfelle noe som ikke vi har fått kjennskap til.

Det var for så vidt ut fra en personlig interesse for saken at jeg stilte det spørsmålet til statsministeren etter det møtet vi hadde den 26. november, og ikke med utgangspunkt i noen forutgående debatt i komiteen. Men enhver i komiteen vil jo ha hatt mulighet til å reise dette som et ønskemål på et tidspunkt hvor man kunne ha vært sikker på å få en diskusjon i Stortinget hvis man hadde lagt vesentlig vekt på det.

Kåre Willoch: Jeg slutter meg gjerne til ønsket om at denne saken må bli avklart offentlig. Nå er det riktignok kommet avklarende offentlige uttalelser, men det kan sikkert være behov for ytterligere klargjøring av hva som faktisk har skjedd. Jeg må da forutsette at medlemmene av utenrikskomiteen og av denne komite er villig til å se referert hva som har vært sagt, og særlig hva som ikke har vært sagt, i disse komiteers møter. Jeg har for min del intet å bemerke til det.

Jeg synes kravet om en skikkelig redegjørelse støttes av det forhold at det har vært antydning offentlig at den omstendighet at det ikke har vært gitt en utenrikspolitisk redegjørelse, er et ledd i en taktikk med sikte på å få noe til mot folkets vilje, og ved å sette folkets valgte representanter ut av spill. Vi som er medlemmer av denne komite, og som kjenner til de drøftelser som har foregått her, vet hvor meningsløs en slik antydning er. Men når dette har stått på trykk i pressen, bør almenheten få fulle opplysninger om hva som faktisk har foregått.

Jeg vil for øvrig peke på at man taler om en utenrikspolitisk debatt uten å gjøre klart hvilken del av en slik debatt man særlig har savnet. Den alminnelige utenrikspolitiske debatt om andre spørsmål enn den europeiske integrasjon er selvfølgelig betydningsfull, men man kan ikke si at det i høst har foreligget noen særlig presserende grunn som skulle tilsi at det ville ha vært av avgjørende betydning for vår utenrikspolitikk om den kom en måned før eller senere.

Så har vi det annet hovedelement i en slik debatt, nemlig EEC-forhandlingene. Jeg vil gjerne si at jeg er noe i tvil [28] om det ville være hensiktsmessig å ha en drøftelse av det norske forhandlingsopplegg overfor EEC for åpne dører i sluttfasen av forhandlingene. Jeg tror den form at man drøfter forhandlingsopplegget i lukkede møter i denne komite, har meget for seg, for å si det forsiktig.

Det er også bemerkelsesverdig at ingen medlemmer av denne komite har uttalt noe ønske om at denne drøftelse skulle skje for åpne dører i Stortinget. Man måtte i tilfelle ha et møte for lukkede dører der. Men vi kjenner til at alle partigrupper og meningsretninger i Stortinget er representert i denne komite, hvor man fritt og trygt – sikret mot utidig referering som kan skade forhandlingene – kan gi uttrykk for hva man ønsker å si om forhandlingsopplegget.

Bernt Ingvaldsen: Når det gjelder spørsmålet om en utenriksdebatt, så har Presidentskapet hatt en viss befatning med det. Jeg vet ikke i hvilken grad det er nødvendig å komme med noen offentlig redegjørelse. Jeg ville gjerne snakke med utenrikskomiteens formann i tilfelle det bør gjøres, slik at man får ordnet det. Men jeg vil med en gang si at jeg tror man skal være forferdelig forsiktig med å gi referatutdrag fra møter i denne komite.

Det er enkelt nok for Presidentskapet å slå fast hva som har skjedd, jeg tror ikke det vil være noe større problem. Som komiteens formann sa, var det fastsatt en bestemt dato for redegjørelsen. Den ble utsatt på grunn av utenriksministerens sykdom, og Presidentskapet hadde ikke fått noen purring før saken ble tatt opp igjen i Stortinget, så vidt jeg husker. Men jeg synes man skulle overveie litt om dette

egentlig er egnet for offentlig redegjørelse. Jeg kan rent saklig sett ikke forstå at det er av stor betydning. På den annen side bør det ikke fremkomme opplysninger som er direkte misvisende uten at de blir korrigert.

Kjell Magne Fredheim: Det var i tilslutning til det utenrikskomiteens nestformann sa. Jeg vil bare bekrefte at det spørsmål som ble tatt opp, ble ikke reist av hr. Borten i denne komite. Jeg tror det var nestformannen selv, som da fungerte som formann, som tok opp spørsmålet, og man diskuterte da hvor vidt utenriksministeren ville være i arbeid igjen nokså snart. Jeg husker bestemt at hr. Borten fortalte at han hadde vært i kontakt med departementet, og at han sa at statsråd Cappelen allerede dagen etter ville tre inn igjen i sin virksomhet. Det ble også drøftet i komiteen hvor vidt det var mulig å få en redegjørelse før jul. Det var vel i og for seg enighet om at selve redegjørelsen ville det være mulig å få presset inn i det dagsprogram som var satt opp, men det hersket en bred, alminnelig enighet om at det hadde liten hensikt å få redegjørelsen på den siden av jul, og debatten først over nyttår, ikke minst på grunn av de pågående forhandlingene med EEC. Man kunne komme i den situasjon at den redegjørelse utenriksministeren ga, var noe passé. Det ble ikke reist noe som helst ønske fra noen av dem som var til stede i komiteen, at vi skulle få denne redegjørelsen, fordi det ble sagt av de av Presidentskapets medlemmer som var til stede, at man nærmest anså det umulig å få presset inn en debatt i det program som Presidentskapet da allerede hadde satt opp.

[29] **Johan Østby:** Jeg tror ikke man skal se denne sak isolert, for saken er den at Regjeringen selv i St.meld. nr. 90 sa at den i løpet av høsten ville legge fram en melding om forhandlingenes forløp, og det gjelder også utenriksministerens redegjørelse som er uteblitt, og dette må betraktes i forhold til tidspunkter osv. Det er når både redegjørelsen og dette dokumentet som skulle fremlegges uteblir, at det begynner å se litt rart ut, etter mitt skjønn.

Guttorm Hansen: Jeg synes dette i og for seg er en ganske unødvendig debatt, men de innlegg som hr. Østby har hatt her, gir likevel grunn for meg til å si noen ord.

Alle som er her i denne komite, vet at et krav om en utenrikspolitisk redegjørelse under utenriksministerens sykdom ville blitt etterkommet. Men jeg vil bare konstatere at i den ordinære utenrikskomite var det ingen – og jeg understreker ingen – som bad om å få en slik redegjørelse, til tross for at saken ble tatt opp av komiteens nestformann. I den utvidede komite er det ingen som i høst har reist dette krav. Formannen har personlig, på eget initiativ, henvendt seg til statsministeren for å høre når man kunne få redegjørelsen. Det som har skjedd i Presidentskapet, er – så vidt jeg forstod av president Ingvaldsen – at ingen har reist krav om å få presset fram denne redegjørelsen overfor Presidentskapet. Det er, så vidt jeg vet, heller ingen som har gjort det. Det som har skjedd, er at på det tidspunkt da det var umulig å få debatten, ble kravet om en redegjørelse reist i et åpent stortingsmøte. Det er det

som er sannheten i denne saken, og jeg må meget bestemt reservere meg mot den uttrykksform som hr. Østby brukte i sitt siste innlegg.

Knut Frydenlund: Jeg bad om ordet i anledning det som hr. Ingvaldsen var inne på, om offentliggjørelse, at man i prinsippet ikke skulle bringe til offentligheten referat fra møtene her i komiteen, og det må da også gjelde den ordinære utenrikskomite. Hr. Ingvaldsen ga imidlertid også uttrykk for at det ikke burde skje med mindre det var åpenbart uriktige opplysninger som ble gitt. Dette er bakgrunnen for at vi i komiteen på vårt neste møte etter at Senterpartiets representant hadde stilt sitt spørsmål fra Stortingets talerstol, tok opp spørsmålet om i hvilken grad vi er bundet av vår taushetsplikt når det av en av komiteens medlemmer offentlig gis opplysninger som etter vår oppfatning var misvisende. Vi ble enige om at vi skulle være bundet av taushetsplikten og ikke ta en offentlig debatt om det som var foregått, selv om det nok klødde i fingrene på en del av oss. Nå krever hr. Østby full offentlighet av saken, og jeg må si at det er med glede jeg vil bli løst fra den taushetsplikt vi har.

Statsråd Kleppe: Når det gjeldet spørsmålet om en utenrikspolitisk redegjørelse, er den saken nå klarlagt. Nå trekker hr. Østby fram et annet moment, nemlig det stortingsdokument som en i St.meld. nr. 90 hadde sagt skulle bli fremlagt. Jeg har på et møte tidligere – hvor kanskje hr. Østby ikke var til stede – her i komiteen redegjort for hvorfor denne forsinkelsen er oppstått. Det har sammenheng med at da stortingsmeldingen ble skrevet i mai, regnet en med en avslutning av [30] forhandlingene tidligere enn det som faktisk er blitt tilfelle. På grunn av forsinkelsen i forhandlingene er vi også blitt forsinket med det dokument som skulle fremlegges. Jeg ga denne redegjørelsen her i komiteen, og det var ingen i komiteen som på det tidspunkt hadde noen innvendinger mot dette.

Kåre Willoch: For at det skal bli klart hvorfor jeg antydte muligheten av å løsne på taushetsplikten når det gjelder saker som har foregått i komiteen, vil jeg nevne at først og fremst har representanten Østby nærmest krevet at det bør bli full offentlig avklaring av dette. Det er jeg enig i, også av den grunn at det i pressen er skrevet om denne saken på en måte som må gi folk inntrykk av at det her dreier seg om en bevisst politisk taktikk. Jeg henviser f.eks. til representanten Østbys artikkel i «Verdens Gang» den 3. januar, hvor det bl.a. står at dette

«er et stygt eksempel på hvordan tingene kan gjøres når den utøvende myndighet vil gjennomføre en beslutning som strider mot folkets mening og med folkets representanter satt ut av spill.»

Dette berører Stortingets behandlingsmåte på en måte som etter mitt skjønn gjør det naturlig å forklare offentlig at folkets representanter ikke er satt ut av spillet, at saken har en ganske annen sammenheng. Men skal en slik redegjørelse bli fyldestgjørende, forutsettes det at det blir klarlagt hva som har vært sagt, og hva som ikke har vært sagt om spørsmålet om en utenrikspolitisk redegjørelse, i den alminnelige utenrikskomite og i denne komite. Derfor er det naturlig at det spørsmål

blir reist her, og derfor er det naturlig at konklusjonen blir at for så vidt angår spørsmålet om avgivelse av en utenrikspolitisk redegjørelse i Stortinget høsten 1971, er man enige om at det er naturlig å gi opplysning om behandlingen i denne og den andre komite, som det har vært nevnt her, slik at offentligheten også kan bli kjent med den. Det forutsetter selvfølgelig samtykke fra alle som har uttalt seg i saken, og hvis uttalelser det kan bli aktuelt å nevne.

Johan Østby: Det fremgår jo av kjensgjerninger og av Stortingets reglement at det at utenrikskomiteen og den utvidede utenrikskomite blir orientert, ikke innebærer at Stortinget blir orientert. Det vet vi alle. Det som her foreligger, er to løfter om en orientering av Stortinget, nemlig det dokument som i St.meld. nr. 90 ble lovet fremlagt, og utenriksministerens redegjørelse som skulle bli holdt ifølge det som ble sagt under frontaledebatten. Jeg finner det nødvendig å presisere dette, fordi det er 130 representanter i Stortinget som ikke har hatt noen mulighet til å bli orientert om det som har foregått på dette området i høst.

[31] **Svenn Stray:** I forbindelse med den uttalelse som hr. Østby kom med her, synes jeg det i grunnen er riktig å gi den opplysning at det også fra den tidligere regjeringens side var en forutsetning at den orientering som skulle gis om forhandlingsopplegget og forhandlingenes gang, skulle skje til den utvidede utenrikskomite og ikke til hele Stortinget. Det har aldri vært drøftet noen annen fremgangsmåte. Når det har vært forespeilet en utenrikspolitisk redegjørelse og debatt, er det noe som blir sagt under enhver frontaledebatt, i hvert fall har det vært tilfelle så lenge jeg har vært her i huset. Her har man sagt at man vil stort sett holde seg utenom de utenrikspolitiske problemer fordi man skal ha en egen debatt om det. Men jeg synes i likhet med det hr. Willoch sa, at akkurat i denne fase må det være ganske klart at man ikke kunne vente at forhandlingsopplegget, forhandlingssituasjonen, i enhver detalj skulle være gjenstand for noen åpen debatt. Når det var tale om at det skulle holdes en utenrikspolitisk debatt i Stortinget i høst, måtte det være andre og mer generelle utenrikspolitiske linjer man hadde i tankene.

Endelig vil jeg si at jeg skulle til nød ha strukket meg så langt at jeg kunne sagt at jeg ville forstått det om det var en som ikke var medlem i denne komite, av våre stortingskolleger som hadde uttalt at han savnet redegjørelser, men det er sagt av en som er medlem her, og som har vært fullt orientert gjennom denne komite. Han vet også at det er adgang til å forlange et hvert punkt som debatteres her, inn for Stortinget hvis han kan få tre andre representanter med seg. Og han kan i hvert fall alene gjøre krav på det på et møte her, og da synes jeg at den kritikk som er fremført, er noe merkelig.

Statsråd Kleppe: Jeg finner det noe ubegripelig av representanten Østby at han etter å ha fått forklaringen om sakens forløp, fremdeles sier at det foreligger to brutte løfter. Når det gjelder utenriksministerens redegjørelse, var utenriksministeren innstilt på å holde denne redegjørelse, og det var gjort forberedelser til dette i Utenriksdepartementet. På det tidspunkt da

utenriksministeren ble syk – han ble plutselig syk – nevnte jeg at jeg kunne holde denne redegjørelsen. Så sa utenriksministeren at det var første gang han skulle holde en utenrikspolitisk redegjørelse, og det var en lang rekke spørsmål som skulle behandles i denne. Han nevnte på det tidspunkt at han trodde hans sykdom ville bli kortvarig, at det dreide seg om et ryggkink, og han regnet med at det var en enkel historie. Det ble meddelt Stortinget at utenriksministeren på grunn av sykdom måtte få forskjøvet redegjørelsen. Dette er en ordinær sak. Går vi tilbake i Stortingets annaler, finner vi at vi har hatt tilsvarende tilfelle tidligere.

Det som skjedde da han var tilbake igjen på plass, er tidligere referert. Det er ikke noe eiendommelig i dette. Jeg kan ikke skjønne at noen kan tro at det fra Regjeringens side skulle være en konspirasjon, at utenriksministeren ble syk på et passende tidspunkt for å unngå å holde denne redegjørelsen for Stortinget. Det synes jeg er søkt, og jeg håper hr. Østby etter denne redegjørelse ikke gir slike opplysninger som han har gitt i «Verdens Gang» og at heller ikke andre medlemmer av Senterpartiet, som ikke har anledning til å få opplysninger, gjør dette, men at hr. Østby redegjør for dette overfor sine partifeller. [32] Jeg synes det er utidig og ubehagelig å bli beskyldt for konspirasjon overfor Stortinget. Jeg regner med at denne redegjørelse er tilstrekkelig. Hvis den ikke er det, må jeg få en offentlig redegjørelse av saken så vi kan få brakt den ut av verden. Jeg håper at dette ikke skulle være nødvendig. Det skulle være tilstrekkelig med den diskusjon vi har hatt. Det gjelder for øvrig også det dokument som er omtalt i komiteen uten at noen hadde noe å innvende mot den redegjørelse som da ble gitt.

Formannen: Er det da enighet om at handelsministerens uttalelse er siste ordet, eller er det fortsatt ønske i komiteen om en offentlig redegjørelse?

Johan Østby: Det jeg sa om offentlighet, tok sikte på å få avklart hvor vidt Regjeringen eller Stortinget har ansvaret for at det ikke kom noen utenrikspolitisk redegjørelse. Og det er vel da fortsatt et tolknings spørsmål vil jeg tro.

Bernt Ingvaldsen: Det er litt vanskelig for meg å ta et endelig standpunkt om hva som bør gjøres. Men det forekommer meg, etter det referat som ble gitt, at det er fremkommet opplysninger som ikke synes å være bekreftet, i en form som er nokså oppsiktsvekkende. Jeg synes derfor at det vil være naturlig at utenrikskomiteens formann overveier om det er nødvendig å foreta seg noe for å bringe orden i tingene. Så vil Presidentskapet stå til tjeneste med de opplysninger vi kan gi.

Guttorm Hansen: Jeg skjønner at hr. Østby fremdeles ikke er klar over hvor det han kaller for ansvar, ligger. Ansvaret ligger helt åpenbart i at ingen i Stortinget har reist dette kravet før på et tidspunkt da det var for sent å få denne debatten. Jeg har veldig vanskelig for å skjønne at ikke det en gang er blitt klart. Jeg kan understreke at ingen i utenrikskomiteen har i høst reist krav om en slik redegjørelse. Ingen har i den utvidede utenrikskomite reist krav om å få de sakene som behandles

i den utvidede utenrikskomite, inn for Stortinget. Ingen har i Presidentskapet reist krav. Ingen har overfor Presidentskapet reist krav. Det er dette som er situasjonen. Og jeg vil ha klinkende klart at det er i tilfelle forsømmelse fra dem som nå går rundt og skriver slike ting som hr. Østby gjør.

Kåre Willoch: Jeg vil støtte presidentens anmodning til formannen om å overveie dette, for vi er kjent med at slikt som kastes ut i artikler og uttalelser, kan man risikere går landet rundt som fremstilling av hva som har foregått, og nedfeller en oppfatning hos mange som ikke har tilgang til opplysninger fra andre kilder, om hvordan arbeidet i Stortinget arter seg, og hvordan den politiske taktikk drives i praksis. Jeg synes derfor det vil være meget naturlig – særlig når det er kommet ønske om det, man kan vel si fra begge parter i [33] denne diskusjon – at man rett og slett stadfester klart og lettfattelig hva som har skjedd, for å fjerne de mulige misforståelser som måtte sveve rundt om disse spørsmål.

Johan Østby: Det vil være høyst usedvanlig om det i Stortinget skulle reises krav om å få opp en sak som notorisk er sagt skal komme opp i Stortinget på et gitt tidspunkt. Det er høyst naturlig at når et slikt krav først kommer, vil det være på et tidspunkt da man ikke lenger har grunn til å tro at redegjørelsen vil komme. Jeg finner ikke noe merkelig i det.

Formannen: Nå har det vært reist spørsmål om vi i denne komite skal ta opp dette. Jeg vil si at det er nokså betenkelig i og med at Stortingets dagsorden er en sak som ligger i Presidentskapets hender. Hvis vi som komite skulle ta affære fordi utenriksministerens redegjørelse vel kanskje ligger vårt fagfelt nærmest, kommer vi vel i en noe underlig stilling. Normalt ville ingen gjort noen henvendelse til utenrikskomiteen om det ble en forskyvning av Stortingets dagsorden. Derimot er det ganske klart at i det øyeblikk en post på dagsordenen ikke kan gjennomføres den dagen den er ført opp, er det straks en sak for Presidentskapet. I Presidentskapet sitter alle Stortingets partier representert – unntatt mitt, så jeg er avskåret fra å vite nøyaktig hva som der kan ha foregått. Men jeg mener at det riktige må være at en partigruppe, hvis den hadde ønske om å få saken opp, hadde tatt saken opp gjennom sitt medlem i Presidentskapet. Vi som ikke har representant i Presidentskapet, måtte gjøre det gjennom en henvendelse dit eller gjennom en komite hvor vi er representert. Men det er sikkert at skal det gis en fremstilling for Stortinget om hva som er skjedd, må det være Presidentskapet som gir en offentlig fremstilling, og vi gir de opplysninger som Presidentskapet må ha, men da til Presidentskapet. Jeg vil være meget betenkt om vi skal la de enkelte fagkomiteer komme med offentlige redegjørelser i spørsmål som til dels ligger utenfor det som komiteen øver noen direkte innflytelse på, eller om vi skal gå utenom de kanaler som vi normalt pleier å ha til Regjering og statsadministrasjon.

Kåre Willoch: Jeg skjønner godt formannens – jeg hadde nær sagt – konstitusjonelle bekymringer. Jeg vil bare da legge til at vi er vel alle kjent med den

realitet at under utformingen av utenrikspolitikken, og ved spørsmål som om det bør gis en utenrikspolitisk redegjørelse, er det kontakt med utenrikskomiteen og den utvidede utenrikskomite. I realiteten vurderes spørsmålet i disse forsamlinger i samråd med Presidentskapet. Det som har vært tanken, har ikke vært å sende noe høytidelig dokument til Stortinget om denne sak, men å gi en anledning for folk til å bli kjent med det faktiske begivenhetsforløp. Hvorledes det skal skje, hvem som skal ta ansvaret for det, har ikke jeg noen oversikt over.

[34] **Formannen:** Jeg stiller meg fremdeles meget tvilende overfor det formelle.

Bernt Ingvaldsen: Jeg vil foreslå at utenrikskomiteens formann og undertegnede tar en konferanse først. Da kommer jo også Regjeringen inn i bildet, og vi kan overveie hvordan man skal gå fram. Det som vil være av interesse å få klarlagt nå, er hvor vidt det er en alminnelig oppfatning at det bør komme en redegjørelse om spørsmålene omkring utenriksministerens redegjørelse. Det vil være av interesse å vite om det er en alminnelig oppfatning at man anser det ønskelig. Så får man etterpå finne ut hvordan man skal få ordnet dette.

Erling Petersen: Hvis jeg ikke husker feil, er det skrevet i avisen at de folkevalgte er satt utenfor. Er det den formuleringen som ble referert? Da synes jeg at det er en ting som angår Presidentskapet. Det rammer oss alle sammen. Jeg føler meg ikke satt utenfor.

Svenn Stray: «Satt ut av spill» var uttrykket som ble referert.

Johan Østby: Jeg minner igjen om reglementet som selvsagt forbyr den utvidede utenrikskomites medlemmer å gi referat fra møter i denne komite. Og dermed er rundt regnet 4/5 av Stortinget uvitende om disse tingene, mens de har hatt grunn til å tro at de skulle få en redegjørelse i løpet av høsten.

Kåre Willoch: For ordens skyld: Når det gjelder realiteten her, er alle klar over at gjennom partigruppene, gjennom gruppenes representanter i de forskjellige komiteer, har alle stortingsrepresentanter anledning til å ta opp spørsmål, stille spørsmål, be om redegjørelser osv. Dette er en del av hele det system hvor representantene spiller med og ikke er satt ut av spill.

Bernt Ingvaldsen: Når det gjelder reglementets bestemmelser om denne komite, har jeg oppfattet det slik at Regjeringens medlemmer, i all fall statsministeren og utenriksministeren, har anledning til å forelegge saker for denne komite og få dem drøftet her. Det har man anledning til å gjøre i et hemmelig møte. De reaksjoner som fremkommer fra komiteens medlemmer under det møtet, kan Regjeringen ta ad notam eller la være, etter som den finner å gjøre. Men det er helt på det rene at de opplysninger som kommer hit, er ikke tilgjengelige for

offentligheten, og heller ikke uten videre for de av stortingsrepresentantene som ikke er medlemmer av komiteen. Men jeg tror ikke vi skal ha noen formaldebatt her. Det skulle ikke være nødvendig.

[35] **Formannen:** Men er det slik å forstå at man ønsker en offentlig redegjørelse om det formelle i denne sak?

Kåre Willoch: For å forebygge mulige misforståelser vil jeg bare ha sagt at det jeg ville ha frem med mitt siste innlegg, er at dersom det er representanter som føler at de ikke har de opplysninger de trenger for å kunne utføre sitt verv, har de anledning til å gå til sitt partis medlem i den utvidede utenrikskomite og på den måten be om å få opplysninger. De kan selvfølgelig ikke få referat fra møtene her, men de kan f.eks. ta opp spørsmål om hvor det blir av den og den redegjørelse, det og det stortingsdokument osv.

Guttorm Hansen: Formannen spurte om man anser det ønskelig med en redegjørelse. Det er så vidt jeg forstår, reist fra representanten Østby krav om offentlig redegjørelse, som han da har fått full tilslutning til fra den øvrige komite. Vi har ikke, så vidt jeg skjønner, noen av oss noe imot at det blir redegjort. Jeg var på det tidspunkt hr. Østby forlangte offentlig redegjørelse, ikke klar over at han allerede hadde offentliggjort en versjon av denne saken. Men slik som saken nå ligger an, med det han har skrevet, vil jeg si at det er høyst betimelig at det kommer en redegjørelse om de faktiske forhold i denne saken.

Formannen: Skal den da gå gjennom denne komite?

Guttorm Hansen: Det er ikke tvil om at det er Presidentskapet som får gi redegjørelsen med den bistand som måtte være nødvendig fra komiteen. Jeg slutter meg til president Ingvaldsens antydde forslag om at Stortingets president og utenrikskomiteens formann først konfererer om fremgangsmåten i saken.

Formannen: Hvis det ikke er flere som har noe på hjertet, er møtet hevet. Men det blir møte igjen for den utvidede utenrikskomite lørdag kl. 11 i lagtingsalen.

Møtet hevet kl. 15.30.